

DÜNYADAN ÖRNEK HÜKÜMET SİSTEMLERİ

Doç Dr Ali Fuat GÖKÇE

Ocak 2018

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

2. HÜKÜMET SİSTEMLERİ

2.1. Kuvvetler Birliği

2.1.1.Meclis Hükümeti Sistemi,

2.1.2. Monarşi

2.2. Kuvvetler Ayrılığı

2.2.1. Başkanlık Sistemi

2.2.2.Yarı-Başkanlık Sistemi

2.2.3. Parlamenter Sistem

3. HÜKÜMET SİSTEMLERİ ÜLKE ÖRNEKLERİ

3.1.BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.1.1. Yasama Organı

3.1.1.2. Yürütme Organı

3.1.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.1.2. ARJANTİN BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.2.1. Yasama Organı

3.1.2.2. Yürütme Organı

3.1.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.2. PARLAMENTER SİSTEM

3.2.1. İNGİLTERE PARLAMENTER SİSTEMİ

3.2.1.1. Yasama Organı

3.2.1.2. Yürütme Organı

3.2.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.2.2. HİNDİSTAN PARLAMENTER SİSTEMİ

3.2.2.1. Yasama Organı

3.2.2.2 Yürütme Organı

3.2.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.3. YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.3.1. FRANSA YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.3.1.1. Yasama Organı

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.3.1.2 Yürütme Organı

3.3.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.3.2. RUSYA YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.3.2.1. Yasama Organı

3.3.2.2 Yürütme Organı

3.3.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

3.4. FARKLI ÜLKE ÖRNEKLERİ

3.4.1. SUUDİ ARABİSTAN HÜKÜMET SİSTEMİ

3.4.2. MALEZYA HÜKÜMET SİSTEMİ

3.4.3. ÇİN HALK CUMHURİYETİ HÜKÜMET SİSTEMİ

3.5. İSLAM ÜLKELERİ ANAYASASI

3.6. İSLAM ÜLKELERİ KONFEDERASYONU ANAYASASI

KAYNAKÇA

EKLER; İNCELENEN ÜLKELERİN ANAYASALARI

İSLAM ÜLKELERİ ANAYASA TASLAĞI ÇALIŐMASI

1. GİRİŞ

Toplumlara egemen olanların iktidarının sınırlandırma isteği kuvvetler ayrılığı teorisi ile birlikte modern devletin oluŐmasını sađlamıŐtır. Montesquieu, “Kanunların Ruhunu” adlı eserinde devlet yönetiminde etkili olan yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin oluŐmasını ve birbirleriyle olan iliŐkisini açıklamıŐtır. Bu ilkedan hareket ederek günümüze kadar olan dönemde kuvvetler arasındaki ilişkinin derecesi hükümet sistemlerinin farklı Şekillerde adlandırılmasını sađlamıŐtır. Kuvvetler arasında yer alan yargı kuvveti bu iliŐki içinde ayrı bir yerde tutulmaktadır. Yargının her hükümet sistemi içinde yasama ve yürütme arasındaki iliŐkisi birbirlerine yakın olması nedeniyle yargı kuvveti hükümet sistemlerinin belirlenmesinde dışarıda tutulmaktadır. Ancak çift yargı sistemi uygulayan Kıta Avrupası ülkelerinde yargının idari ayağını oluşturan idari mahkemeler ile yürütme ve yasamanın gücünü sınırlandırmak amacıyla İkinci Dünya SavaŐı sonrası kurulan Anayasa Mahkemelerinin iktidar ilişkileri içinde iŐlevleri bulunmaktadır. Bu ilişkinin var olması hükümet sisteminin biçimini deđiŐtirmemektedir. Her ülkede deđiŐik isimlerle, coğrafi esaslara göre kurulmuŐ mahkemeler yer almaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada hükümet sistemlerinin oluŐmasında etki yaratmayan yargı kuvveti incelemeye dahil edilmemiŐtir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

2. HÜKÜMET SİSTEMLERİ

Yasama ve yürütme arasındaki ilişki hükümet sistemlerini belirleyen esas husustur. Hükümet sistemleri öncelikle kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı şeklinde ikiye ayrılır. Kuvvetler birliği de kendi içinde kuvvetlerin yasamada ya da yürütmede birleştiği sistemler olmak üzere ikiye ayrılır. Kuvvetlerin yürütmede birleştiği sisteme “Monarşi”, kuvvetlerin yasamada birleştiği sistemlere “Meclis Hükümeti” sistemi adı verilir.

2.1. Kuvvetler Birliği

2.1.1. Meclis Hükümeti Sistemi,

Meclis hükümet sisteminde, yasama ve yürütme kuvveti hem hukuken hem de fiilen meclisin elindedir. Yürütme, yasamanın talimatlarını yerine getirir. Yürütme kuvvetinde yer alan bakanlar Meclis tarafından seçilir. Bakanlar Kurulu yoktur. Her bakan Meclis’e karşı doğrudan sorumludur. Başbakan bulunmaz. Meclis Başkanı hem yasamanın hem de yürütmenin başı olarak hareket eder. Konvansiyonel Sistem adı da verilmektedir. Halen İsviçre’de uygulanmaktadır. İsviçre dışında, meclis hükümeti sistemi, olağanüstü ve krizli dönemlerde uygulanmıştır. İlk defa Fransa’da Konvansiyon döneminde (1792-1795) uygulanmıştır. Bu dönemde, yasama, yürütme ve hatta yargı kuvvetleri “Konvansiyon (Convention)” ismi verilen bir meclisinin elinde toplanmıştı. İkinci örnek Türkiye’deki Birinci Meclis Dönemidir (1920-1923).

2.1.2. Monarşi

Monarşileriyse yasama ve yürütme kuvvetinin yürütme kuvvetinin elinde toplanmasıdır. Yürütme kuvveti hem kanunları yürütmekte hem de yürüttüğü kanunları kendisi koymaktadır. Yürütme ise tek kişiden oluşmaktadır ve göreve geliş şekli bakımından irsi yöntemler uygulanmakta iktidar babadan oğula geçmektedir. Mutlak Monarşi ve Meşrutî Monarşi diye ikiye ayrılmaktadır. Meşrutî Monarşide yürütmenin gücü bir parlamento ile sınırlandırılmıştır. Parlamento yasaları yaparken monark bu yasaları uygulamakla mükelleftir. Mutlak Monarşide ise her iki kuvvet monarkın elindedir. Meşrutî Monarşiye Birinci ve İkinci Meşrutîyet dönemlerinde Osmanlı İmparatorluğu ile günümüzde içerisinde parlamentonun daha aktif olduğu ve bir başbakan ile bakanlar kurulunun yer aldığı monarkın temsili ve geleneksel yetkilerinin dışında etkili olmadığı İngiltere, Japonya örnekleri verilebilir. Mutlak Monarşide ise Suudi Arabistan örneği verilebilir.

2.2. Kuvvetler Ayrılığı

Kuvvetler ayrılığı sistemi de kendi içinde sert ve yumuşak olmak üzere ikiye ayrılır. Sert kuvvetler ayrılığı sistemine başkanlık sistemi, yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemine ise parlamenter sistem adı verilir. Bunlar arasında yer alan ve cumhurbaşkanının halk tarafından seçildiği ve meclis içinden çıkan bir hükümetin sisteme de yarı başkanlık sistemi adı verilir.

2.2.1. Başkanlık Sistemi

Başkanlık sistemi kuvvetler ayrılığı teorisinin sert görünümüdür. Başkanlık sistemi parlamenter sistem gibi belirli aşamalardan geçip, iktidarın sınırlandırılma sürecine bağlı olarak gelişmemiştir. İlk defa 1787 yılında Amerika Birleşik Devletleri Anayasasıyla hukuk literatürüne girmiştir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Başkanlık sisteminde yürütme tek başlıdır. İkinci bir başkan ya da başbakan bulunmamaktadır. Başkan halk tarafında seçilir hem devletin hem de hükümetin başıdır. Başkanlık sisteminde bakan, ya da bakanlar kurulu bulunmaz. Başkanın işlerini yürütecek başkan tarafından yasama kuvveti dışında atanan daha çok danışman gibi çalışan sekreter adı verilebilecek kişiler yer alır.

Başkanlık sisteminde başkan yasama kuvvetinin güvenine ihtiyaç duymaz. Başkan hakkında görev süresi boyunca yasama kuvveti tarafından güvensizlik önergesi verilmez. Ne yasama kuvvetinin ne de yürütme kuvvetinin birbirlerinin görevini sona erdirecek mekanizmaları yoktur. Her iki kurumda seçildikten sonra görev süreleri bitinceye kadar görevleri başında kalırlar. Yasama kuvveti ve yürütme kuvveti bağımsız ve sorumsuz durumda hareket ederler. Başkanın sorumsuzluğu siyasetidir. Başkanın cezai sorumluluğu sadece vatana ihanettir. Bu durumda “impeachment” (parlamentar sistemdeki meclis soruşturması) adı verilen bir süreç sonrasında işlem yapılabilmektedir. Yasama kuvvetinin güvensizlik önergesi vererek başkanı nasıl düşüremiyorsa, başkanda yasama kuvvetini feshedemez. Başkanlık sisteminde aynı kişi hem yasama kuvvetinde hem de yürütme kuvvetinde görev alamaz. Başkan ve kendisine yardım eden bakan diyebileceğimiz sekreterler yasama kuvvetinin üyesi olamazlar. Buna mukabil yasama kuvveti üyeleri de yürütme kuvveti içinde görev alamazlar.

Başkanlık sisteminde başkan ve sekreterler yasama kuvvetinin çalışmalarına katılamazlar. Yasama kuvvetinin toplantılarına katılıp görüş bildiremezler, meclislerde yürütme kuvvetinin temsilcisi yoktur. Başkanın kanun teklif etme yetkisi de bulunmamaktadır. Ancak başkan parlamento içinde kendi partisine mensup üyeler vasıtasıyla dolaylı olarak kanun teklif edebilir. Başkanın meclis toplantılarını engelleme hakkı, toplanmış meclisi kapatma, meclisi tatile sokma, yetkisi bulunmamaktadır.

Başkanlık sisteminde kuvvetlerin birbirinin faaliyetlerine, yetkilerine karışması mümkün değildir. Bu sistemin kesin çizgilerle uygulanmasının ve yasama ile yürütme kuvveti arasında uyum ve karşılıklı işbirliği olmazsa devlet hayatının tıkanmalar meydana gelir. Bu sebeple başkanlık sisteminde bu tıkanıklıkları gidermek amacıyla yasama ve yürütme kuvvetleri arasında bazı etkileşim araçları belirlenmiştir.

Bunlardan birisi atamalarıdır. Atamalar başkan tarafından yapılır. Ancak bazı üst düzey atamalar senatonun onayına tabidir. O nedenle başkan atamalarda senatonun eğilimini alıp senatoya bir şekilde uzlaşmak zorundadır.

İkincisi, milletlerarası anlaşmaların onaylanmasıdır. Dış ilişkilerin yürütülmesi, milletlerarası anlaşmaları yapma yetkisi başkana aittir. Ancak yapılan anlaşmaların geçerliliği senatonun 2/3 çoğunlukla onaylamasına bağlıdır.

Üçüncüsü, meclis araştırmasıdır. Kongre, yürütme alanına giren her hususta araştırma komisyonları kurarak araştırma yapması mümkündür. Ancak araştırma olumsuz sonuçlansa bile başkan görevden alınmaz.

Dördüncü etkileşim alanı başkanın görevinden dolayı suçlanmasıdır. “Impeachment” adı verilen yöntemde başkan hakkında siyasi nitelikte değil cezai nitelikte işlem yapılır. Çift meclisli sistemlerde birinci meclis tarafından suç isnat edilen başkan hakkında nitelikli çoğunlukla kabul edilen iddianın yargılanması ikinci meclis tarafından yapılmaktadır. Latin Amerika ülkelerinde farklı uygulamalarda görülebilmektedir.

Beşinci etkileşim alanı bütçedir. Yürütme faaliyetleri yürütebilmek için bütçeye ihtiyaç duyar. Yürütmenin hazırladığı bütçe kongre tarafından onaylanmak zorundadır. Kongrenin onayından geçmeyen ya da kısıtlama yapılan bütçe yürütmenin faaliyetlerini icra etmesinde

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

sıkıntılar yaratabilir. Dolayısıyla iyi bir bütçeye ihtiyaç duyan başkan kongre ile iyi geçinmek zorundadır.

Kongrenin bütçe silahına karşılık başkanın da veto yetkisi bulunmaktadır. Başkan kongrenin kabul ettiği yasaları veto etme yetkisine sahiptir. Başkanın veto ettiği yasa kongrenin her iki kanadı tarafından nitelikli çoğunlukla kabul edilmesi gerekir. Bu hususunda gerçekleşmesi çok zor bir durum olabilir. Dolayısıyla yasama da başkanın vetosuna karşılık çıkaracağı yasalar hususunda başkanla iyi geçinmek zorundadır.

Başkanın kanun teklif etme yetkisi bulunmasa bile, kongreye mesaj gönderme hakkına sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri için bu mesajlardan en önemlisi Anayasanın 2. maddesinin 3. bölümünde geçen “Birliğin durumuna” ilişkin olan mesajdır. Başkan, bu mesajı her dönemin başında ocak ayında senato ve temsilciler meclisinin birleşik toplantısında okur. Başkan bu ya da başka mesajlarla kongreye istediği kanunları çıkarmasını telkin edebilir.

Başkanlık sisteminin en orijinal uygulaması Amerika Birleşik Devletleri başkanlık sistemidir. Bu ülke dışında Latin Amerika ülkelerinde de (Venezuela, Meksika, Brezilya, Arjantin) bazı farklı düzenlemelerle başkanlık sistemi uygulanmaktadır.

2.2.2. Yarı-Başkanlık Sistemi

Yarı-başkanlık sistemi siyasi literatüre Maurice Duverger’in tanımı ile girmiştir. 1970’lerde Duverger, 1958 Fransa Anayasası’nda 1962 tarihinde yapılan değişlikle öngörülen siyasi sistemi hem başkanlık sistemine ve hem de parlamenter sisteme has özellikler taşıması nedeniyle “yarı-başkanlık” olarak sınıflandırmıştır. Duverger’a göre “bir siyasi rejim, anayasasında üç unsuru içeriyorsa yarı-başkanlık olarak kabul edilir; Birincisi, başkan halk tarafından seçilmektedir. İkincisi, başkan oldukça önemli yetkilere sahiptir. Üçüncüsü ise yürütme ve idari yetkilere sahip başbakan ve bakanlar vardır ve parlamento karşı çıkmadığı sürece görevde kalırlar.” Yarı-başkanlık sistemi ise ideal uygulamasını Fransa’da bulmaktadır. Yarı-başkanlık modeline sahip ülkeleri, başkanların sahip olduğu yetkilerden hareketle üç alt kategoride incelemek mümkündür.

Birinci kategoride; Başkanlaşmış” yarı-başkanlık sistemi yer alır. Bu sistemde güçlü başkan karşısında zayıf başbakanın yer aldığı ülkeler bulunmaktadır. Bu ülkeler arasında Rusya, Guyana, Namibya, Peru, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan yer almaktadır.

İkinci kategoride sembolik yetkilere sahip başkanın bulunduğu ülkeler yer almaktadır. Bu ülkelerde halk tarafından seçilen kısıtlı ve sembolik anayasal yetkilerle donatılmış başkana karşılık asıl karar mercii olan başbakan yer alır. Avusturya, İzlanda, İrlanda, Bulgaristan ve Slovenya bu kategoride yer alan ülkelerdir.

Üçüncü kategoride yer alan ülkelerde ise, başkan ve başbakanın sahip olduğu yetkiler bakımından dengeli bir dağılım vardır. Fransa, Hırvatistan, Ukrayna ve Polonya bu kategoride yer alırlar.

2.2.3. Parlamenter Sistem

Parlamenter sistem, yürütme kuvvetinin yasama kuvvetinden kaynaklandığı, yasama kuvveti tarafından seçilen, yasama kuvvetine karşı sorumlu olan, devlet başkanı ya da cumhurbaşkanının yasama kuvveti tarafından seçilen bir hükümet sistemidir. Yürütme iki başlıdır. Birincisi parlamento tarafından seçilen ancak parlamentoya karşı sorumsuz ve tarafsız olan bir cumhurbaşkanı ile yine parlamento tarafından seçilen bir başbakan ve bakanlar kurulu yani hükümet yer alır. Bakanlar kurulu parlamentoya karşı sorumludur. Yürütme kuvveti yasama kuvvetini feshedebilir. Buna mukabil yasama kuvveti yürütmenin

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

hükümet kanadını soru, gensoru, meclis araştırması, güvenoyu, meclis soruşturması gibi denetleme mekanizmaları ile denetleme imkanına sahiptir. Aynı zamanda gensoru ya da güven oylaması ile hükümeti düşürme yetkisi bulunmaktadır. Parlamenter sistemde aynı kişi hem yürütmede hem de yasamada görev alabilir. Bakanların parlamento üyesi olma zorunluluğu yoktur. Bakanlar hem içeriden hem de dışarıdan atanabilir. Bakanlar kurulu yasama kuvvetinin çalışmalarına katılabilir. Bakanlar kurulunun kanun teklif etme yetkisi bulunmaktadır. Bakanlar kurulunun veya devlet başkanının parlâmentoyu toplantıya çağırma hakkı vardır. Bütçe yürütme kuvveti tarafından hazırlanır ve yasama kuvveti tarafından kabul edilir. Uluslararası anlaşmalar yapma yetkisi yürütme kuvvetine aittir. Ancak bu anlaşmaların onaylanma yetkisi parlamentoya aittir. Parlamenter sisteme örnek olarak Almanya, İngiltere, Hindistan, İtalya, Güney Afrika ülkeleri verilebilir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3. HÜKÜMET SİSTEMLERİ ÜLKE ÖRNEKLERİ

3.1. BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.1.1. Yasama Kuvveti

Amerika Birleşik Devletleri başkanlık sisteminde yasama kuvvetinde temsilciler meclisi ile senatodan oluşan kongre yer almaktadır. Kongrenin iki kanadından biri olan temsilciler meclisi iki yılda bir yapılan seçimlerle yenilenen ve 1929'da çıkarılan yasa ile sayısı sabit tutulan 435 milletvekilinden oluşmaktadır. Ülkede her on yılda bir nüfus sayımı yapılarak sonuçlarına göre üyelikler eyaletler arasında yeniden dağıtılmaktadır. Anayasaya göre her eyaletin en az bir temsilcisinin olması gerekmektedir. Seçim yöntemi eyaletlere bırakılmıŐ olsa bile 1929 yasasına göre temsilciler meclisi üye seçimi tek turlu, dar bölge, çoğunluk yöntemi ile yapılmaktadır.

Senato ise iki yılda bir üçte bir yenilenmek üzere her eyaletten iki temsilcinin seçilmesiyle oluşmaktadır. Senatörler eyalet yasma kuvvetleri tarafından seçilmektedir. Temsilciler meclisinde nüfusa göre temsil sağlanırken, senatoda her eyalet eşit şekilde temsil edilir. Temsilciler meclisi başkanı kendi üyeleri arasından seçilirken, senato başkanlığını başkan yardımcısı yürütür.

Kongrenin görev yetkileri Anayasa'nın 1'inci maddesinin sekizinci bölümünde sıralanmaktadır. Buna göre Kongreye verilen yetkiler Őunlardır:

- Vergi, harç, gümrük, üretim ve tüketim vergisi belirlemek ve toplamak, kamu borçlarını ödemek ve Birleşik Devletlerinin ortak savunmasını ve genel refahını sağlamak (Ancak Birleşik Devletleri'nin tümünde aynı gümrük, üretim ve tüketim vergisi uygulanacaktır),

- Birleşik Devletler adına borç almak,

- Yabancı ülkelerle ve eyaletler arasında ve Kızılderili kabilelerle ticareti düzenlemek,

Birleşik Devletlerinin tümünde, vatandaşlığa geçiŐ için tüm eyaletlerde geçerli olacak olan tek bir kural uygulamak ve iflaslar konusunda tek yasa koymak,

- Madeni para basmak, bunun değerini ile birlikte, yabancı paraların değerini düzenlemek ve ağırlık ve ölçü standartlarını saptamak,

- Birleşik Devletlerinin tahvillerini ve kullanılan madeni parasını taklit edenlerin cezalandırılmasını sağlamak,

- Postane ve posta yolları kurmak,

- Yazarlara ve mucitlere, sınırlı bir süre için yazıları ve buluŐları üzerinde münhasıran hak tanıyarak, bilim ve yararlı sanatların gelişmesini teŐvik etmek,

- Yüce Mahkemeden daha alt seviyedeki mahkemeleri oluşturmak,

- Korsanlığı, açık denizlerde iŐlenen ağır suçları ve devletler hukukuna aykırı hareketleri tanımlamak ve bunları cezalandırmak,

- Savaş ilân etmek, silahlı gemi kullanma ve karŐılıkta bulunma konularında yetki mektupları vermek ve karada ve suda ele geçirilenler ile ilgili kuralları koymak,

- Ordu kurmak ve bunları beslemek (Ancak bu kullanım için yapılacak para tahsisi iki yıldan daha uzun bir süre için geçerli olmayacaktır),

- Bir deniz gücü kurup bunu sürdürmek,

- Kara ve deniz kuvvetlerinin idare ve nizamı için yönetmelikler yapmak,

- Birliğin yasalarını yürürlüğe koymak, isyanları bastırmak ve istilaları geri püskürtmek üzere milis kuvvetlerinin göreve çağırılmasını sağlamak,

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

• Milis kuvvetlerinin örgütlenmesi, donatımı ve disiplini, subayların atanması ile milis kuvvetlerinin Kongre tarafından saptanan kurallara göre eğitimi yetkisi eyaletlere bırakılmak üzere, bu milis kuvvetlerinin Birleşik Devletler hizmetinde kullanılacak bölümüne emir ve komuta sağlamak,

• Belirli eyaletlerin feragat etmesi ve Kongrenin de kabulü sonucu Birleşik Devletler hükümetinin başkenti olacak (10 mil²'yi aşmayacak) bölgede her hususta özel yasama yetkisini kullanmak ve eyalet yasama meclisinin rızası ile o eyalette yapılacak kaleler, cephane depoları, askeri donatım depoları, tersaneler ve diğer gerekli binalar için satın alınan yerler üzerinde aynı yetkiye sahip olmak.

3.1.1.2. Yürütme Kuvveti

Yürütmeyi oluşturan başkanın nasıl seçileceğine dair bilgiler Anayasa'nın 2'nci maddesinin ilk bölümünde yer almaktadır. ABD Anayasası'na göre (m. 2/1/5) başkan olabilmek için; ABD'de doğmuş olmak, ABD vatandaşı olmak, en az 35 yaşında olmak ve en az 14 yıldır ABD'de ikamet ediyor olması gerekmektedir. Başkan yardımcısı da aynı özelliklere sahip olmalıdır. 1951 yılında Anayasa'ya getirilen 22'nci değişiklik uyarınca ise, bir kişi en fazla iki dönem başkan seçilebilmektedir.

Siyasî partiler, önce federe devletler bazında bir ön seçim yaparak delegelerini seçerler. Bu delegeler de "Federal Genel Kurulda kendi başkan adaylarını seçerler. Eyaletlerdeki bu ön seçimler ve parti kongreleri genellikle Ocak ve Haziran arasında yapılırken, federal genel kurullar Temmuz, Ağustos veya Eylül aylarında düzenlenir. Adaylar belirlendikten sonra, her dört yılda bir Kasım ayının ilk Salı günü seçmenler, başkanı seçecek delegeleri (electoralcollege) seçerler. Tüm seçmenler tarafından seçilen bu delegeler, hangi aday için seçilmişlerse başkanlık seçiminde o adaya oy vermek zorundadırlar. Bir adayın Başkan seçilebilmesi için, federe devletlerin Kongrede sahip oldukları Senato ve Temsilciler Meclisi üye sayısının toplamı olan 538 delegenin yarısından bir fazlasının (270) oyunu alması gerekmektedir. Hiçbir adayın bu çoğunluğu sağlayamaması durumunda Temsilciler Meclisi en çok oy alan 3 adaydan birini başkan olarak seçer. Bu durumda her federe devletin bir oyu vardır ve bunların ekseriyetinin oyunu alan başkan seçilir.

Anayasaya göre başkanın yetkileri oldukça azdır. Bunlar; başkomutanlık, anlaşmaları imzalama ve yüksek düzeydeki federal görevlileri atama, kongreyi ya da meclislerden birini toplantıya çağırma, veto, yasaları uygulama, bütçeyi hazırlama şeklinde belirtilebilir. Bunların dışında başkan büyükelçileri kabul ve gönderme, bağışlama yetkisi, yasayla düzenlenmesinin yararlı olacağını düşündüğü ve önemli gördüğü hususlarla ilgili görüşlerini sunma yetkileri bulunmaktadır.

3.1.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

Başkanlık sistemini parlamenter sistemden ayıran temel özellik, yasama ile yürütme kuvvetleri arasındaki sert ayrılıktır. Sert güçler ayrılığı ilkesi uyarınca, Kongre içinden çıkmayan hükümetin, Kongreye karşı siyasî sorumluluğu yoktur. Başkan, izlediği politikalar nedeniyle Kongre tarafından görevinden azledilemez. Kongre Başkanı istifaya zorlayamazken, başkan da Kongreyi feshetme yetkisine sahip değildir. Güçlerin "ayrı ama eşit" olması böyle bir yapıyı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla, parlamenter sistemlerde tüm siyasî faaliyetlerin odağında parlamento bulunurken, ABD sisteminde böyle değildir. Gücün tek bir kuvvette odaklanmaması, kuvvetler arasında hassas bir iletişimin kurulmasını zarurî kılmaktadır. Sistem yasama, yürütme ve yargı kuvvetleri uzlaşınca daha verimli işlemekte,

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

aksi hâlde kilitlenebilmektedir. Yasama veya yürütme kuvvetinin tüm sisteme egemen olmasını bireysel özgürlükler açısından tehlikeli gören ve sistemin buna doğru evrilmesinden çekinen Kurucular, fren ve denge sistemini tiranlığın önüne geçecek bir önlem olarak görmüştür. Bu sistem sayesinde, ne Kongre yasama alanında sınırsız bir yetkiye sahiptir, ne de başkan yürütmenin nasıl belirleneceğinde Kongre'den tamamen bağımsız hareket edebilmektedir. Güçler ayrılığı, temel kuvvetler arasında hiyerarşi, ayrışma, belli bir alanda uzmanlaşma ve birbirinden bağımsızlık gerektirmekteyken; ABD hükümet sisteminin temel niteliğini oluşturan fren ve denge mekanizması güçler arasında eşitlik, işbirliği ve karşılıklı bağımlılık anlamına gelmektedir. Federalist Yazılar, fren ve denge sistemini, hükümet gücünün sınırlanmasını ve kötüye kullanılmasını engelleme yolu olarak belirtmektedirler. Bu sistem şöyle işlemektedir: Kongrenin temel işlevi olan kural koyma yetkisi, başkanın veto yetkisi ile frenlenebilmektedir. Yasama politikalarının amacına ulaşabilmesi, uygulamaya geçirilebilmesi, başkanın bu kuralları yürütmesine ve Kongrenin bu amaçla harcanmak üzere tahsis ettiği kaynakları kullanmasına bağlıdır. Yürütme politikalarının etkinliği ise, Kongrenin bu politikayı uygulayacak üst düzey kadrolara (büyükelçiler, Yüce Mahkeme yargıçları) yapılacak atamaları onaylamasına; bu politikaların yürütülmesini sağlayacak mali kaynakları sağlamasına ve yürütme tarafından belirtilecek alanlara kaynak tahsis etmesine; bu politikaların yürütülmesi uluslararası ilişkiler ile ilgili olduğu takdirde ise antlaşmaları onaylamasına bağlıdır. Zira Anayasa'da (md. 2/2/3), başkanın antlaşmaları onaylamak ve büyükelçileri atamak gibi yetkilerini ancak Senatunun "tavsiye ve rızası" olduğu takdirde kullanabileceği hüküm altına alınmıştır.

Fren ve denge sistemi denilince Kongrenin denetleme işlevinden de bahsetmek gerekmektedir. Temsilciler Meclisinde meclis soruşturması ve ardından Senatoda yargılama çalışmaları (impeachment süreci), federal yürütme kuvveti ve yargı üyelerinin Kongre tarafından denetlenmesi, yargılanması ve gerekirse cezalandırılması sürecidir. Temyize götürülemeyen kararlar, Senatoda üçte iki çoğunlukla alınmaktadır ve yargılanan kişinin suçlu bulunması halinde cezası görevinden ayrılmasıdır.

Güçler arasında bir anlaşmazlık, beklenene üzere karar alma mekanizmasında tıkanmaya yol açacaktır. Her ne kadar yasama ve yürütme zaman içerisinde uyumlu çalışma ve işbirliği kültürü oluşturmuşsa da bazen yetkilerin çatışmasına sebep olan durumlar yaşanmıştır. Bu gibi durumlarda Yargı sorunun aşılmasını mümkün kılmıştır. Yargı, Kongre ya da başkanın yetkilerini aştığı noktada devreye girerek sistemin bir gücün egemenliği altında kalmasına müsaade etmemiştir.

3.1.2. ARJANTİN BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.1.2.1. Yasama Kuvveti

1994 yılında önemli değişikliklere uğrayan 1853 tarihli Arjantin Anayasası'na göre Arjantin, temsil esasına dayalı bir Federal Cumhuriyettir. Kuvvetler ayrılığı ilkesi anayasayla teminat altına alınmış; devleti oluşturan üç ana kuvvet yasama, yürütme ve yargı olarak belirlenmiştir. Yürütme kuvvetinin başında başkan bulunmaktadır. Yasama gücünü, iki meclisten oluşan "Kongre" yargıyı ise Yüksek Mahkeme, temyiz mercileri niteliğinde yüksek yargı kuvvetleri ve ilk derece mahkemeleri oluşturmaktadır. Her eyaletin kendine ait bir anayasası ve bir yargı sistemi bulunmaktadır.

Arjantin'de yasama işlevi Kongre tarafından yerine getirilmekte olup Kongre, Temsilciler Meclisi ve Senatodan oluşmaktadır. Kongrenin temel işlevi, tüm parlamentolarda olduğu gibi, kanun yapımıdır. Kongrenin ikinci önemli işlevi hükümetin denetimidir. Kongre

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

bunu, önceden hazırlanan hükümet plan ve programlarını değerlendirerek yapar. Bunu gerçekleştirmek için inceleme yapma, rapor alma ve çalışma alanları oluşturma gibi çeşitli araçlara sahiptir.

Kongreye ilişkin olarak Anayasa'da yer alan önemli noktalar şunlardır:

- Kongre üyeleri yasama dokunulmazlığı ve sorumsuzluğuna sahiptirler.
- Yürütme kuvvetine yasama yetkisi devredilemez. Ancak belli bir süre için ve Anayasa tarafından belirlenmiş şartlar altındaki düzenlemeler istisnadır.
- Kanun önerileri her iki meclisin üyeleri ve yürütme kuvveti tarafından verilebilir.
- İki meclis tarafından kabul edilen kanunlar onaylanmak üzere başkana gider. Onaylandıktan sonra kanun haline gelir.

• Başkan tarafından geri gönderilen tasarılar her iki meclisin üçte iki çoğunluğu tarafından kabul edilirse kanunlaşır ve yayımlanmak üzere başkana gönderilir. Belli şartlar altında başkan kanunun bir bölümünü onaylayıp bir bölümünü geri gönderebilir (kısmi veto).

• Başkanın herhangi bir nedenle görevini yapamaması durumunda, başkan yardımcısı bu yetkiyi üstlenir. Yardımcının da görev yapamaması durumunda Kongre geçici olarak yetkiyi kullanacak kişiye belirler.

• Kongrenin her bir meclisi, gördüğu lüzum üzerine bakanlar kurulu üyelerini açıklama yapmaları veya rapor sunmaları talebiyle çağırabilir.

Temsilciler Meclisi üyeleri doğrudan halk tarafından seçilir. Her eyalet bir seçim bölgesi sayılmakta ve listeli nispi temsil sistemi uygulanmaktadır. Eyaletler kendi nüfuslarına oranla milletvekili seçerler.

Milletvekilleri dört yıl için seçilirler; ancak her iki yılda bir Meclisin yarısı yenilenir. Yeniden seçilmeye engel yoktur. Milletvekili sayısı ülkenin 10 yılda bir yapılan sayımlardaki nüfusuna göre değişkenlik gösterir. Hâlihazırda toplam milletvekili sayısı 257'dir.

Temsilciler Meclisi üyeleri doğrudan halk tarafından seçilir. Her eyalet bir seçim bölgesi sayılmakta ve listeli nispi temsil sistemi uygulanmaktadır. Eyaletler kendi nüfuslarına oranla milletvekili seçerler. Milletvekili olabilmek için 25 yaşını doldurmak, asgari dört yıl Arjantin vatandaşı olmak ve seçileceği bölgede en az iki yıl ikamet etmiş olmak gerekmektedir. Seçmen yaşı Kasım 2012'de çıkarılan bir kanunla 16'ya düşürülmüştür. Milletvekilleri dört yıl için seçilirler; ancak her iki yılda bir Meclisin yarısı yenilenir. Yeniden seçilmeye engel yoktur. Milletvekili sayısı ülkenin 10 yılda bir yapılan sayımlardaki nüfusuna göre değişkenlik gösterir. Hâlihazırda toplam milletvekili sayısı 257'dir.

Temsilciler Meclisinde iki önemli yetki bulunmaktadır. Bunlardan birincisi başkan, başkan yardımcısı, başbakan, bakanlar ve Yüksek Mahkeme üyelerinin suçlandırılmasıdır. Söz konusu kişiler görevlerini kötüye kullanma veya görevle ilgili suç işlemleri ya da diğer cezai suçlardan dolayı suçlandırılabilirler. Temsilciler Meclisine münhasır ikinci yetki ise gelir sağlayan ve asker alımına ilişkin tekliflerin verilmesidir.

Senato nüfusa bakılmaksızın her eyalete üç temsilci düşecek şekilde toplam 72 temsilciden oluşur. Bir eyalette oyların çoğunluğunu alan parti o eyaletin iki senatörünü çıkarır. En çok oyu alan ikinci parti ise üçüncü senatörü çıkarır. Senatörler, altı yıllığına halk tarafından seçilmektedir. Her iki yılda bir Senatonun üçte biri yenilenmektedir. Başkan yardımcısı aynı zamanda Senatonun başkanıdır. Senatör olarak seçilebilme şartları; 30 yaşını doldurmak, asgari altı yıl Arjantin vatandaşlığı bulunmak, yıllık belli bir gelir düzeyine sahip olmak ve seçileceği bölgede en az iki yıl ikamet etmiş olmasıdır.

Senatoya ait yetkileri şunlardır:

- Temsilciler Meclisinin suçlandırdığu başkanı ve üst düzey kamu görevlilerini yargılar.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

- Dış saldışılar durumunda başkana sıkıyönetim ilan etme yetkisini verir.
- Başkanın yaptığı üst düzey terfi ve atama işlemlerini onaylar.
- Başkan Senatonun onayıyla savaş ilan eder; misilleme emri verir.
- Başkan, Yüksek Mahkeme üyelerini Senatonun onayıyla atar. Diğer federal mahkeme üyelerini Yargı Konseyinin hazırladığı liste arasından yine Senatonun onayıyla atar. Büyükelçileri, diplomatik temsilcileri ve ticari ataşeleri Senatonun onayıyla atar ve görevden alır.

3.1.2.2. Yürütme Kuvveti

Arjantin Anayasası'na göre ulusun yürütme gücü "Arjantin Ulusu Başkanı'na (Presidente de la Nación Argentina) aittir. Başkanın seçilme ehliyeti, görev süresi ve seçilme usulüne ilişkin hükümler Anayasa'nın 87-98. maddeleri arasında sıralanmıştır. Bu hükümlere göre, başkan (ve yardımcısı) dört yıl için doğrudan halk tarafından seçilmektedir. Başkan art arda iki kere seçilebilir. En az bir dönem araya girdikten sonra tekrar seçilmesi mümkündür.

Seçimler mevcut başkanın görev süresinin bitimine iki ay kala yapılır. Seçim sonucunda en çok oy alan aday %40'ın altında oy alırsa en çok oy alan iki aday ikinci turda yarışır. En çok oy alan aday %40-45 arası oy almışsa ve ikinci sıradakiyle arasında 10 puan fark varsa ikinci seçime gidilmez. Öndeki aday %45'ten fazla oy alırsa doğrudan başkan seçilmiş olur. Başkan hem devletin hem hükümetin başıdır. Bakanlar kurulu başkan tarafından atanır. Başkana kararlarında yardımcı olma işlevini yerine getiren kabinenin başında başbakan bulunur.

Başkanın herhangi bir nedenle görevini yapamaması durumunda, başkan yardımcısı bu yetkiyi üstlenir. Yardımcının da görev yapamaması durumunda Kongre geçici olarak yetkiyi kullanacak kişiyi seçer.

Başkanın yetkileri Anayasa'nın 99'uncu maddesinde düzenlenmiş olup bu yetkiler şöyledir:

- Başkan, ulusun ve hükümetin başıdır ve ülkenin genel idaresinden sorumludur.
- Kanunların yürütülmesi için gerekli düzenleyici metinleri çıkarır.
- Kanunların yapımına anayasal çerçevede katılır ve kanunları onaylayıp yayımlar. Uygun görmediği kanunları tekrar görüşölmek üzere Kongreye geri gönderir. Belli koşullar altında "kısmi veto" yetkisine sahiptir.

- Kanun niteliğinde düzenleyici işlem yapamaz. Ancak kanunların öngörölen olağan şekilde yapılmasının mümkün olmadığı olağanüstü ve acil hallerde ve ceza, vergi, seçim, siyasi partiler konularında olmamak kaydıyla kanun hükmünde kararnameler çıkarabilir. Bu şekilde çıkarılan kararnameler bakanların görüşü alınarak başbakanın karşı imzasıyla düzenlenir. Bu kararnameler 10 gün içinde başbakan tarafından Kongrede Karma Komisyona sunulur. İki meclisteki partilerin sandalye sayısıyla orantılı olan bu komisyon 10 gün içinde raporunu hazırlayıp iki meclise sunar. İvedilikle yapılması gereken bu görüşmelerin ardından Meclislerin onayıyla kararname kabul edilir.

- Zorunlu gördüğü durumlarda yasama kuvvetinin çalışma süresini uzatabilir veya onu olağanüstü toplantıya çağırabilir.

- Yasama yılı başında Kongrenin açılış konuşmasını yapar.
- Yüksek Mahkeme üyelerini Senatonun onayıyla atar. Diğer federal mahkeme üyelerini Yargı Konseyinin hazırladığı liste arasından seçerek yine Senatonun onayıyla atar. Büyükelçileri, diplomatik temsilcileri, ticari ataşeleri Senatonun onayıyla atar ve görevden

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

alır. Başbakanı ve bakanları, kendi teşkilatında çalışan tüm kamu görevlilerini tek başına atar ve görevden alır.

- Federal yargının verdiği cezaları (sulandırmalı/impeachment hariç) affetme veya hafifletme yetkisine sahiptir.

- Bakanlar kurulunun çalışma ve performansını, gelir ve harcamalarını mevzuat ve bütçe açısından takip eder. İhtiyaç duyduğu her türlü bilgiyi başbakandan ve bakanlardan talep eder.

- Silahlı kuvvetlerin başkomutanıdır. Silahlı kuvvetlerin teşkilatlanması ve dağılımından sorumludur. st düzey terfi ve atama işlemlerini Senatonun onayıyla yapar. Senatonun onayıyla savaş ilan eder; misilleme emri verir. Dış saldırı durumunda, Senatonun onayıyla gerekli bölgelerde sıkıyönetim ilan eder. İ kargaşa durumunda ancak Kongre tatildeyse bu yetkiyi kullanabilir.

- Uluslararası antlaşmaları imzalar.

3.1.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

Yasama kongrenin her iki kanadının yetkileri arasında olmasına rağmen, kanun teklifleri yürütme tarafından da verilmektedir. Kongrenin bir kanadı tarafından kabul edilen bir yasa diğer kanadın onayı alınmak üzere gönderilir. Yasa, kabul edilmesiyle birlikte yürütmenin onayını almak üzere ulusal yürütme gücüne gönderilir. Yürütme gücünün onayı ile yasa kabul edilmiş olur. Herhangi bir yasa on gün içinde geri dönmezse kabul edilmiş sayılır. Bir yasa kısmen kabul edilmediği takdirde, yasanın geri kalan kısmı da onaylanmamış sayılır. Eğer veto edilmemiş bölüm yasanın özüne dokunmuyorsa yayınlanabilir. Kısmen veya tamamen kabul edilmemiş yasa, kongrede hazırlandığı meclise tekrar gönderilir. Yasa üçte iki çoğunlukla tekrar kabul edilirse, gözden geçirilmek üzere kongrenin diğer kanadına gönderilir. Her iki kanadın tekrar kabul etmesiyle birlikte yasa yürütme gücüne gönderilir ve yayınlanır.

Yasamanın ulusal bütçe hazırlama yetkisinin yanında, yürütmeye savaş ilan etme veya barış yapma, savaş ve barışta ordu kurma, ülke içinde yabancı ordu bulundurma veya ulusal ordunun ülke dışında görevlendirilme izni verme yetkileri de bulunmaktadır.

Temsilciler meclisi senatodan önce başkan, başkan yardımcısı, bakanlar kurulu başkanı, bakanları ve yüksek mahkeme başkanını görevleri ile ilgili suçlar ile diğer iddialarla ilgili olarak üçte iki çoğunlukla suçlama yetkisine sahiptir. Temsilciler meclisinin suçlamayı kabul etmesiyle birlikte senato tarafından yargılama yapılır. Senato yeleri yargılama amacıyla toplanmadan önce yemin ederler. Devlet başkanının yargılması yapılırken senatoya yüksek mahkeme başkanı başkanlık yapar.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Arastirmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.2. PARLAMENTER SİSTEM

3.2.1. İNGİLTERE PARLAMENTER SİSTEMİ

İngiliz anayasal sisteminde yazılı ve ismi anayasa olan bir metin bulunmamaktadır. Bunun yerine yazılı bir anayasaya varmış gibi saygı duyulan kanun ve gelenekler bütünü bulunmaktadır. İngiliz sisteminde yasama, yürütme ve yargı eşit seviyede değildir. Egemenlik halka değil doğrudan Parlamento'ya aittir. Parlamento, yani yasama teoride yürütme ve yargıdan daha üst konumdadır.

3.2.1.1. Yasama Kuvveti

İngiliz sisteminde yasama kuvveti Avam Kamarası ve Lordlar Kamarasından oluşan İngiliz Parlamentosudur. Avam Kamarası tamamı seçimle gelen 650 üyeden oluşurken Lordlar Kamarası ise bir kısmı seçimle gelen bir kısmı ise çeşitli şekillerde atanan bugün itibarıyla yaklaşık 850 üyeye sahiptir. Üyelerin kürsü dokunulmazlığı dışında dokunulmazlıkları bulunmamaktadır.

İki meclisten biri olan Avam Kamarası yasama açısından esas güç sahibidir. Hükümetin kurulması ve güvenoyu alması tamamen Avam Kamarasınca belirlenmektedir.

İngiliz sisteminde Parlamento'nun kendi idari yapısı dışında yalnızca üç kuruma atama yapma yetkisi bulunmaktadır. Söz konusu kurumlar Seçim Komisyonu, Genel Denetçi (Sayıştay) ve parlamenterlerin etik standartlarını belirleyen Parlamento Standartları Komisyonudur. Parlamento ayrıca Ombudsman'ın kim olacağını belirlemektedir.

Avam Kamarasının görev süresi 5 yıldır. Herhangi bir sebeple üyelikte bir azalma durumunda ise her zaman ara seçime gidilebilmektedir. Avam Kamarasında toplantı yeter sayısı bulunmamaktadır. Karar yeter sayısı ise 40'tır. Karar yeter sayısına oturumu yöneten başkan ile oy sayıcı olan milletvekilleri dâhil edilmektedir. Karar yeter sayısı bulunmadığında ilgili gündem maddesi ertelenmekte ve gündemin bir sonraki maddesine geçilmektedir.

Avam Kamarasının Başkanı tarihsel olarak Parlamento'nun kararlarını krala aktarmakla görevli kişi olduğu için kendisine "Sözcü" (Speaker) denilmektedir. İngiltere'de Meclis Başkanı geleneksel olarak siyasi görüş bildirmemekte ve siyasi karakterde oy kullanmamaktadır. Başkan yalnızca oylarda eşitlik halinde, eşitliği değişime karşı olacak şekilde bozmak için kullanılmaktadır.

Avam Kamarasının başlıca görevleri yürütmeyi/hükümeti oluşturmak, halkın şikayetlerine eğilerek bunları takip etmek, kanun yapmak ve yürütmeyi denetlemektir. Avam Kamarasında hükümeti denetleme görevi yazılı ve sözlü soru mekanizması, yasama yılının toplam 20 gününde gündemini muhalefetin belirleyeceği genel görüşme yapılması ve daimî denetim komisyonları (selectcommittees) aracılığı ile yapılmaktadır. İngiltere'de Avam Kamarasının hükümeti denetlemesi açısından üçüncü yöntem zaman zaman alanlarına giren konularda bir araştırma komisyonu gibi de çalışan daimî denetim komisyonlarının araştırma faaliyetleri ve bu kapsamda ilgili bakan/görevlileri dinlemesidir.

Lordlar Kamarası, 16 Kasım 2016 tarihi itibarıyla 812'si aktif olmak üzere toplam 846 üyeye sahiptir. Dünyada ikinci meclisler içerisinde en yüksek üye sayısı Lordlar Kamarasına aittir. Toplantı yeter sayısı 3'tür. Karar yeter sayısı ise 30'dur. Lordlar Kamarasının üye tam sayısına ilişkin herhangi bir üst sınır yoktur; zira mevcut sistemde başbakanın önerisi üzerine kraliçe tarafından atanabilecek üyelerin sayısına ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Lordlar Kamarasına üye atanması/seçilmesinin günümüz itibarıyla dört yöntemi bulunmaktadır. İlk yöntem, bağımsız bir komisyon olan Lordlar Kamarası Atamalar Komisyonu (House of Lords Appointments Commission) tarafından belirlenen üyelerin atanmasıdır. İkinci yöntem, başbakanın önerisi üzerine kraliçe tarafından üye atanmasıdır. Üçüncü yöntem beş başpiskopos ve 21 en kıdemli piskoposun otomatik üyeliğidir. Dördüncü ve son yöntem ise asiller arasından miras yolu ile üye olanların üyeliklerinin sona ermesini müteakip yapılan ara seçim yöntemidir. Bu durumda olan üyelik sayısı 90'dır.

Lordlar Kamarası üyeliği normalde ömür boyu sürmektedir. Ölüm haricinde üç durumda üyelik sonlanabilmektedir. Söz konusu durumlardan ilki istifadır. İkincisi, bazı istisnaları olmakla birlikte, bir yasama yılı boyunca görüşmelere katılmamaktır. Üçüncüsü ise bir yıldan daha uzun süreli hapis cezası almaktır. Lordlar Kamarası 2006 yılından itibaren kendi başkanını (Lord Speaker of the House of Lords) seçmektedir. Lordlar Kamarasının Başkanının kamarayı yönetmedeki rolü Avam Kamarası Başkanından daha düşük seviyededir.

Lordlar Kamarası, yasaları sadece ve en çok bir yıl boyunca geciktirebilmektedir. Uygulamada bu yetki de bir ila iki yılda bir gibi seyrek bir miktarda kullanılmaktadır. Mali konularda ise Lordlar Kamarasının geciktirme yetkisi 30 gün ile sınırlıdır.

3.2.1.2. Yürütme Kuvveti

İngiltere'de kraliçenin ülkeyi bir arada tutan psikolojik bir çimento işlevi görmekten ve sembolik görevleri yerine getirmekten öte bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Bununla birlikte kraliçenin devlet yönetimine ilişkin konulardan haberdar edilme, reformlar gibi konularda yüreklendirme ile sorumluları kendi deneyimlerinden faydalandırma ve uyarma yetkilerinin bulunmaktadır.

Avam Kamarasında çoğunluğu elinde bulunduran partinin genel başkanını başbakan olarak atamak ya da olası koalisyon dönemlerinde parti başkanları ile görüşmeler neticesinde kimin başbakan olacağı belirlenmesi ile söz konusu milletvekilini başbakan olarak atamak, devleti ve milleti temsil etmek, silahlı kuvvetlerin başkomutanı unvanını taşımak, Anglikan Kilisesinin başı olmak, her yıl Lordlar Kamarasında yasama yılının başbakan tarafından yazılan açılış konuşmasını yapmak, yasa önerilerini imzalamak, başbakanın önerdiği Lord adaylarını onaylamak, başbakanın önerisi üzerine üst düzey yargıçlar dâhil tüm üst düzey devlet memurlarını ve bakanları atamak ile içişleri bakanının talebi doğrultusunda af yetkisini kullanmaktır. Kraliçenin yukarıdaki sembolik yetkilerini kullanırken herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

İngiliz siyasi sisteminde başbakan ülkedeki gerçek yetki ve otorite sahibi kişidir. Bununla birlikte başbakana kanunen verilmiş hiçbir önemli yetki bulunmamaktadır. Başbakan gücünü kuvvetli geleneklerden ve tarihsel olarak kralın olan yetkileri kullanmasından almaktadır. Başbakanın gücü yalnızca bakanları ataması, görevden alması ve kabineye başkanlık etmesinden değil tüm kamu görevlileri üzerindeki yetkilerinden, hükümet komisyonları gibi diğer devlet örgütlenmeleri üzerindeki etkisinden ve Lordluk gibi unvanların dağıtımındaki yetkilerinden kaynaklanmaktadır.

İngiliz sisteminde Avam Kamarasında çoğunluğu elinde bulunduran partinin lideri başbakan olur. Kabine üyelerinin büyük kısmı Avam Kamarasından olmakta birkaç önemsiz bakanlık ise Lordlar Kamarası üyeleri arasından atanmaktadır. İngiliz hükümetinde bakanlıkların adları ve sayısı zaman zaman değişmekle birlikte son yıllarda kabine genellikle yirmi kadar bakanlıktan oluşmaktadır. Başbakandan sonra gelen en önemli kabine üyesi

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

genellikle maliye bakanıdır. Başbakanın herhangi bir nedenle görevi bırakması durumunda çoğunlukla maliye bakanı, başbakan ve parti lideri olmaktadır. İngiliz hükümet sisteminde ayrıca başbakan tarafından bir başbakan yardımcısı belirlenebilmektedir.

3.2.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

İngiltere’de hükümet-parlamento ilişkileri incelenirken hükümet üyelerinin tamamıyla parlamento üyesi olduğu ve büyük oranda da iktidar partisinin Avam Kamarasındaki kıdemli milletvekillerinden oluştuğu görülmektedir. İktidar partisinin Avam Kamarasındaki kıdemli milletvekilleri ile (ki bu hükümet ile neredeyse aynı anlama gelmektedir) Avam Kamarasının geri kalanı arasındaki ilişkiler şeklinde görmek mümkündür.

Gelenekler ve içtüzük hükümleri içerisinde düşünöldüğünde İngiliz siyasi sisteminde, nadiren etkili olabilecek ikna yöntemi dışında, muhalefetin elinde hükümeti etkileyebilecek en önemli güç “zaman”dır. Muhalefet elindeki tüm parlamenter engelleme imkânlarını kullanarak karşı olduğu bir yasa önerisini mümkün olduğunca geciktirme imkânına sahiptir. Muhalefetin elindeki diğer imkanlar olan soru mekanizması ve genel görüşme isteme yetkileridir.

Hükümetin, Parlamentonun tüm kıdemsiz milletvekilleri ile ilişkileri İngiliz sisteminde parlamento-hükümet ilişkilerinde incelenebilecek ikinci bir alandır. Bu kategori aynı zamanda hükümetin parti kimliği geri planda olacak şekilde parlamenterlerle ilişkisi şeklinde de görölebilir. Söz konusu ilişki biçimi en çok parti kimliğinin geri planda olduğu komisyonlarla hükümet arasındaki ilişkilerde kendini göstermektedir. İngiliz sisteminde parti kimliğinin en çok geri planda olduğu komisyonlar da genellikle gündemde olan belirli konulara odaklanan ve bu nedenle ilgili kamu görevlisi ya da daha yaygın olarak ilgili bakanın dinlendiği daimî denetim komisyonu (select committee) toplantıları ya da diğer bir deyişle “dinlemeler”dir (hearings). Böylesi durumlarda milletvekillerinin partizanca hareket etmeyi bir tarafa bırakıp yürütme karşısında yasama olarak bir arada konum almaları durumu yaşanabilmektedir. Öte yandan söz konusu dinlemeler İngiliz sisteminde muhalefet partilerinin etkisinden dahi daha az etkili olmaktadır; zira böylesi dinlemeler genellikle ya düşük öneme sahip konularda olmakta ya da siyasi nitelikli olmaktan çok idari nitelikli olmaktadır.

Hükümetin Lordlar Kamarası ile olan etkileşiminde Avam Kamarasına göre etkilidir. Lordlar Kamarası, iktidar ve muhalefet ayrımı olmaksızın Avam Kamarası karşısında güç kaybettiğinden özellikle yasama içerisindeki rolü oldukça kısıtlıdır. Bu açıdan hükümet ile ilişkisi oldukça sınırlıdır. Hükümeti denetleme açısından bakıldığında ise Lordlar Kamarasının önemi bir miktar daha fazla olmaktadır. Zira İngiliz sisteminde hükümet Avam Kamarasında her zaman çoğunluğu elinde bulundurduğundan ve çoğunluğu elinde bulunduran da denetim imkânlarını büyük ölçüde kontrol ettiğinden Avam Kamarasında denetim oldukça sınırlı kalmaktadır. Öte yandan Lordlar Kamarasında partili üye sayısı sınırlı olduğundan hükümet aleyhinde bir denetim mekanizması işletilmesi haliyle daha olanaklı olmaktadır.

3.2.2. HİNDİSTAN PARLAMENTER SİSTEMİ

Hindistan, sahip olduğu nüfus ve coğrafî alan bakımından dünya sıralamasında üst sıralarda yer almaktadır. Hindistan, çok partili demokratik siyasi sistemi nedeniyle dünyanın en büyük demokrasisi olarak nitelendirilmektedir. Hindistan, 29 eyalet (federe devlet) ve yedi bölge yönetiminden (birlik toprakları) oluşan ve parlamenter demokrasiye sahip federal bir devlettir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.2.2.1. Yasama Kuvveti

Hindistan'da yasama kuvveti, ülke genelinde genel oy ile seçilmiş üyelerden oluşan Halk Meclisi (Lok Sabha) ve eyaletlerin belirlediği üyelerden oluşan Eyaletler Konseyi (Rajya Sabha) olmak üzere iki meclisli (bikameral) bir parlamento sisteminden oluşmaktadır. İki meclisli bir parlamentonun seçilmesinin en önemli sebebi, ülkenin etnik, dini ve kültürel çeşitliliğe sahip olması ve federal sistemin benimsenmiş olmasıdır. Parlamento yesi olabilmek için, Hindistan vatandaşı olmak ve başka bir ülkeye karşı bağlılık yemini etmemiş olmak; kazanç getirici bir görevde bulunmamak ve kısıtlı olmamak şartları aranır. Parlamento yesi olabilmek için aranan yaş şartı iki Mecliste farklılık göstermektedir. Anayasada Eyaletler Konseyine ye olabilmek için 30; Halk Meclisine ye olabilmek için 25 yaşından büyük olma şartı getirilmiştir.

Eyaletler Konseyi, Hindistan'a bağlı eyaletler ve özerk blgelerin temsilinin sağlanması amacıyla kurulmuştur. Temel görevleri, yasaların ve anayasa değişiklikleriyle ilgili yasaların yapılmasını sağlamak, kanun tekliflerini görüşüp kabul ederek onay için cumhurbaşkanına sunmak, devletin temel görevlerinin yerine getirilmesini gözetlemek ve bölgesel farklılıkları gidermektir.

Anayasanın 80'inci maddesine göre, Eyaletler Konseyinin ye sayısı 250'yi geçemez. 12 yesi cumhurbaşkanı tarafından aday gösterilir. Eyaletler Konseyinde eyaletlerin ve Birlik Topraklarının nüfusları oranında temsili sağlanır. Bununla birlikte her eyalet, en az bir yesi ile Konsey'de temsil edilir. Eyaletler Konseyi yeleri, eyaletlerin yasama kuvveti yeleri tarafından tek devredilebilir oy yöntemi (single transferable vote) ve nispi temsil ile seçilir. Seçimleri altı yılda bir yapılan Eyaletler Konseyi feshedilemez ancak Konsey yelerinin üçte birinin her iki yılın sonunda görevi sona erer. Eyaletler Konseyinin başkanı cumhurbaşkanı yardımcısıdır. Eyaletler Konseyinin řu anda 245 yesi vardır. 233 yesi eyaletleri, 12 yesi Birlik Topraklarını temsil etmektedir.

En çok 552 üyeden oluşan Halk Meclisinin 530 yesi yerel seçim bölgelerinden; 20 yesi Delhi ve Diu gibi özerk statülü bölgelerden seçilmektedir. İki yesi ise Hindistan dışında yaşayan vatandaşları temsilen cumhurbaşkanı tarafından atanmaktadır. Anayasanın 81'inci maddesine göre, Halk Meclisi seçimleri doğrudan seçim yoluyla yapılmakta; eyaletlerin Halk Meclisindeki temsili, nüfusları oranında gerçekleşmektedir. Her nüfus sayımının ardından eyaletlerin Halk Meclisindeki sandalye sayısı yeniden belirlenmektedir. Meclisin görev süresi erken seçim (fesih) olmadığı sürece beş yıldır; ancak, acil durum ilan edildiği takdirde bu süre bir yıla kadar uzatılabilmektedir.

Hükümetin denetim ve gözetim görevi Halk Meclisine aittir. Bu yüzden güven ve güvensizlik oylamaları ile bte kanun tasarılarının kabulü Halk Meclisinde yapılmaktadır. Aynı şekilde bakanlıklara verilecek denekler de Halk Meclisinde oylanmaktadır. Halk Meclisi başkanı kendi üyeler belirlemektedir.

3.2.2.2 Yürütme Kuvveti

Hindistan'da yürütme kuvveti, parlamenter sistemle yönetilen ülkelerde olduğu gibi iki başlıdır. Yürütmenin bir tarafında anayasada devletin başı olarak nitelendirilen cumhurbaşkanı; diğer tarafında yürütmenin icrai kanadı olan başbakan ve bakanlar kurulu vardır. Başbakan ve bakanlar kurulu, parlamentonun seçilmiş kanadı olan Halk Meclisine karşı sorumludur. Anayasaya göre yürütme yetkisi cumhurbaşkanındadır ve cumhurbaşkanı bu yetkisini doğrudan ya da emri altındaki memurları aracılığı ile kullanır. Anayasada ayrıca

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

cumhurbaşkanına yürütme yetkisini kullanırken başbakan ve bakanlar kurulunun yardımcı olduğu ve cumhurbaşkanının bu tavsiyelere göre hareket ettiği belirtilmiştir.

Anayasasının 77'nci maddesinde başbakan ve bakanlar kurulunun yürütme faaliyetlerini cumhurbaşkanı adına gerçekleştirdiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla yürütmenin en üst amiri cumhurbaşkanıdır. Ancak, Anayasanın 74'üncü maddesi cumhurbaşkanının katılmadığı öneri ve tavsiyelere ilişkin, hükümetin yürütmedeki yerini güçlendirecek bir zorunluluğu hükme bağlamıştır. Söz konusu maddeye göre bu durumda cumhurbaşkanı bakanlar kurulunun tavsiyesine uymak zorundadır.

Devletin birliğini temsil eden Cumhurbaşkanı Halk Meclisinde çoğunluğa sahip olan parti liderini başbakan olarak atar. Cumhurbaşkanı atamış olduğu başbakanı görevden alabilir.

Cumhurbaşkanı, her iki Meclisin ve eyaletlerin yasama kuvvetinin seçilmiş üyeleri ile Delhi Başkent Bölgesi ve Punducherry Birlik Bölgesinden oluşan Seçim Heyeti/Seçmenler Kurulu (Electoral College) tarafından seçilir. Cumhurbaşkanı seçimi gizli oy ile yapılır. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır ve yeniden seçilebilir. 35 yaşını doldurmuş, Halk Meclisine seçilme şartları taşıyan Hindistan vatandaşları cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanının yetkileri şunlardır;

Hindistan Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanıdır.

Yürütmeye ilişkin en önemli yetkisi başbakanı ve bakanları atamaktır.

Cumhurbaşkanının ayrıca af çıkarma, cezaları erteleme, süre tanıma ve cezaları bağışlama ya da herhangi bir suçtan hüküm giyen bir kişinin mahkûmiyetini askıya alma, hafifletme veya değiştirme yetkisi vardır.

Cumhurbaşkanının yargıya ilişkin diğer bir yetkisi Yüksek Mahkeme hâkimlerini atamaktır.

Eyalet valilerini ve Hindistan Başsavcısını atar.

Cumhurbaşkanı, Meclisin her iki kanadını gerekli gördüğu durumlarda toplantıya çağırabilir ya da her iki meclisi tatil edebilir. Ancak, son oturum ile bir sonraki dönem için belirlenen tarih arasındaki süre altı ayı geçemez.

Halk Meclisini feshetme yetkisi de vardır.

Cumhurbaşkanı gerekli gördüğu durumlarda ya da parlamentoda görüşülmekte olan bir kanun önerisine ilişkin her iki Mecliste konuşma yapabilir ve bu amaçla üyelerin katılımını isteyebilir.

Cumhurbaşkanı yasama yılı açılışlarında ve genel seçim sonrası Meclisin ilk toplantı gününde her iki meclise birlikte hitap eder.

Cumhurbaşkanının diğer önemli yetkisi parlamentonun kabul ettiği kanunları onaylamaktır. Cumhurbaşkanının onaylamadığı kanunlar yürürlüğe giremez. Cumhurbaşkanı bütçe kanun önerisi haricindeki diğer kanun önerilerini tekrar görüşülmek üzere geri gönderebilir. Cumhurbaşkanının geri gönderdiği kanun önerileri tekrar kabul edilirse, cumhurbaşkanı bu önerileri onaylamak zorundadır.

Cumhurbaşkanı her iki Meclisin tatilde olduğu ya da ara verdiği dönemlerde, acil müdahalede bulunulması gereken durumlarda kararname çıkarabilir. Kanun gücünde olan bu kararnamelerin, Meclisin yeniden toplanmasının ardından altı hafta içerisinde yasama kuvveti tarafından onaylanması gerekmektedir. Kararnameler, her iki Meclis tarafından yürürlükten kaldırılmasına dair kararın çıkması ile son bulur veya cumhurbaşkanı tarafından herhangi bir tarihte geri çekilebilir.

Cumhurbaşkanı anayasayı ihlal sebebiyle suçlandırma (impeachment) yoluyla görevden alınabilir. Suçlandırma işlemi her iki Mecliste başlatılabilir; ancak Meclisin en az dörtte bir

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

üyesi tarafından teklif edilmesi ve Meclis üye sayısının üçte ikisi tarafından kabul edilmesi gerekir. Yürütölen soruştırmada Meclis üye sayısının en az üçte iki oyu ile cumhurbaşkanı aleyhine işleme konan suçlamanın kabul edildiğine dair karar kabul edilirse, cumhurbaşkanı kararın kabul edildiği tarihten itibaren görevinden alınır.

Hindistan'da cumhurbaşkanı yardımcısı resen Eyaletler Konseyi başkanıdır ve başka kazanç getirici bir görevde bulunamaz. Cumhurbaşkanı yardımcısı her iki Meclisin üyelerinden oluşun seçim heyeti tarafından seçilir. 35 yaşını doldurmuş, Halk Meclisi üyesi seçilme şartlarını taşıyan Hindistan vatandaşları cumhurbaşkanı yardımcılığı için aday olabilir. Görev süresi beş yıldır ve göreve gelmeden önce cumhurbaşkanı ve onun görevlendireceği kişi önünde yemin eder.

Anayasaya göre cumhurbaşkanı, başbakanı ve başbakanın önerisi üzerine bakanları atar. Bakanların görevde kalacağı süre cumhurbaşkanının takdirine bağlıdır ve bakanlar, Halk Meclisine karşı bütünüyle sorumludur. Başbakan dahil bakanların sayısı, Halk Meclisinin toplam üye sayısının yüzde on beşinden fazla olamaz. Bakanlar parlamentonun iki kanadından birine üye olmak zorundadır. Anayasa'da aralıksız altı ay süreyle parlamentonun herhangi bir kanadına üye olamayan bakanın görevinin bu sürenin dolmasıyla sona ereceği belirtilmiştir.

3.2.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

Parlamentar sistemde yasama ve yürütme birbirinden sert bir şekilde ayrılmadığı için bu iki kuvvet arasında etkileşim sürekli. İki kuvvet arasındaki ilişkinin niteliği ise parlamentoda hükümetin çoğunlukta olup olmaması durumuna göre de değişmektedir. Yürütmenin seçilmiş yasama kuvvetine karşı sorumlu olması, Halk Meclisinin hükümeti güvensizlik önergesi ve diğer denetim araçları yoluyla denetimini; seçilmiş yasama kuvveti olan Halk Meclisinin de başbakanın önerisi üzerine cumhurbaşkanı tarafından feshedilmesini mümkün kılmaktadır.

Yasamanın yürütme üzerindeki denetimi soru, görüşme, önergeler gibi araçlarla yapıldığı gibi; bütçe kanun önerisinin görüşülmesi ve onaylanması aşamasında yapılmaktadır. Ayrıca parlamento, komisyonlar aracılığıyla da yürütmenin faaliyetlerine ilişkin bilgi edinme ve inceleme olanağına sahiptir.

Yürütmenin yasama karşısındaki en önemli gücü Halk Meclisini feshedebilme yetkisidir. Başbakanın önerisi üzerine cumhurbaşkanının Halk Meclisini feshetme yetkisi vardır. Başbakanın önerisi üzerine cumhurbaşkanı parlamentoyu toplantıya çağırabilmektedir. Cumhurbaşkanı ayrıca parlamento tatildeyken ya da ara verme dönemlerinde başbakanın tavsiyesi üzerine kararname çıkarabilmektedir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.3. YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

3.3.1. FRANSA YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

Fransa, 1789 Devrimi ile birlikte oldukça çalkantılı bir siyasi tarihe girmiş ve aradan geçen 225 yıllık süre boyunca farklı anayasal tecrübeler yaşamıştır. 1958 yılında kabul edilen Anayasa, Fransa'yı "bölünmez, laik, demokratik sosyal bir Cumhuriyet" olarak tanımlamaktadır. 1958 Anayasası'nın öngördüğü hükümet sisteminde, doğrudan halk tarafından seçilen bir cumhurbaşkanı ve parlamentonun güvenoyuna tabi bir hükümet yer almaktadır.

3.3.1.1. Yasama Kuvveti

Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet (1870-1940) döneminden beri iki meclisli bir parlamento yapısı bulunmaktadır: Millet Meclisi ve Senato. Birincisinde halkın, ikincisinde yerel yönetimlerin temsili sağlanmaktadır.

Millet Meclisinin 556'sı anayurt (metropolitan) Fransa'dan, 10'u denizaşırı bölgelerden ve 11'i yurt dışında yaşayan Fransızlar tarafından seçilen 577 üyesi bulunmaktadır. Meclis üyelerinin görev süresi 5 yıldır ve bu süre için meclis başkanını kendileri seçerler. Anayasa'nın 23'üncü maddesine göre, her Millet Meclisi üyesi yedeğiyle birlikte seçilir. Dolayısıyla üyelikte herhangi bir sebeple (ölüm, istifa, Kabine veya Anayasa Konseyi üyeliği gibi) boşalma olması halinde ara seçime ihtiyaç duyulmaz, yedek üye onun yerine göreve geçer. Milletvekili olmak için seçmen niteliğine sahip olmak ve 18 yaşını doldurmak yeterlidir. Daha önce 23 olan yaş sınırı 18 Nisan 2011'de yapılan bir düzenlemeyle 18'e düşürülmüştür.

Seçim sistemi dar bölge çoğunluk usulüdür. Ancak ABD ve İngiltere'de olduğu gibi basit çoğunluk değil, nitelikli çoğunluk aranmaktadır. Birinci turda seçilebilmek için kayıtlı seçmenlerin en az %25'ini ve geçerli oyların da mutlak çoğunluğunu almak gerekmektedir. Birinci turda hiç kimse bu çoğunluğu sağlayamazsa, oyların en az %12,5'unu almış adaylar ikinci turda yarışır. Eğer hiçbir aday bu oranda da oy alamamışsa en çok oy almış iki aday ikinci turda yarışır. Seçim barajı bulunmamaktadır. Millet Meclisi genel seçime gitme kararı verememektedir. Bu yetki devlet başkanına aittir

Parlamentonun diğer kanadı olan Senatonun üye sayısı ise 348'dir. Toplamda 128 seçim bölgesi bulunmaktadır. Senatörler altı yıllığına seçilirler ve üç yılda bir Senatonun yarısı yenilenir.

2004 yılından önce senatörler dokuz yıllığına seçilmekteydiler. Ancak 2004 yılında kabul edilen ve 2007 yılında yürürlüğe giren bir düzenleme ile görev süresi altı yıla indirilmiştir. Ancak düzenlemeden önce seçilmiş senatörlerin de durumu gözetilerek kademeli olarak 2014 yılında yapılacak seçimlerle tüm senatörlerin altı yıllığına seçilmeleri kuralı tamamıyla uygulamaya geçilmiş olacaktır. Senatörler için seçilme yaşı 35 iken 2011 değişikliklerinden sonra 24'e indirilmiştir. Senatörleri, toplam sayıları yaklaşık 150.000 olan bölge, il ve belediye meclisi üyeleri seçer. Bir ila üç arasında senatör seçilen seçim bölgelerinde iki turlu çoğunluk sistemi uygulanmaktadır. Dört ve daha fazla senatör seçilen seçim bölgelerinde ise nispi temsil sistemi uygulanmaktadır. Millet Meclisi üyelerinde olduğu gibi senatörler için de birer yedek üye seçilmektedir ve herhangi bir sebeple üyelikte boşalma olması halinde yedeğiyle doldurulabilmektedir.

Fransa'da Senato, Millet Meclisinin aksine feshedilemez. Buna karşın, Senatonun hükümete güven ya da güvensizlik oyu verme yetkisi de yoktur.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Anayasa'nın 34'üncü maddesine göre parlamento řu alanlarda düzenleme yapabilir:

- Medeni haklar ve kamusal özgürlüklerin kullanılması için yurttaşlara tanınmış bulunan temel güvenceler; ulusal savunmanın yurttaşların malları ve şahışları üzerine yüklediği yükümlölükler,
- Kişilerin yetenek, şahsi hal ve uyrukluğu; evlilik rejimleri, miras ve bağışlar,
- Suç, cürüm ve kabahatlerin ve bunlara uygulanacak cezaların belirlenmesi,
- Ceza yargılama usulü; af; yeni bir yargı yerinin kurulması ve yargıçların statülerinin düzenlenmesi,
- Her türlü verginin tabanı, oranı ve tahsil biçimi ve koşulları, para emisyon rejimi,
- Parlamentoyu oluşturan iki meclisin ve yerel yönetim meclislerinin seçim sistemleri,
- Kamu kurumları kategorilerinin kurulması,
- Devletin sivil ve askeri memurlarına temel güvence tanınması,
- Özel işletmelerin devletleştirilmesi ve işletmelerin mülkiyetinin kamusal sektörden özel sektöre devredilmesi.
- Yine Anayasa'ya göre; kanun, řu konularda da temel ilkeleri belirler:
 - Ulusal savunmanın genel örgütlenmesi,
 - Yerel yönetim birimlerinin serbest yönetimi, yetkileri ve gelir kaynakları,
 - Eğitim ve öğretim,
 - Mülkiyet rejimi, aynı haklar ve medeni ve ticari zorunluluklar,
 - Çalışma hakkı, sendika hakkı ve sosyal güvenlik.

3.3.1.2. Yürütme Kuvveti

Fransa'da yürütme, parlamenter sistemlerde olduğu gibi iki başlıdır: Cumhurbaşkanı ve hükümet. Ancak Fransa'yı parlamenter sistemlerden ayıran en önemli özelliklerinden birisi yürütmedeki yetkilerin önemli bir kısmının hükümette değil, cumhurbaşkanının elinde olmasıdır.

Cumhurbaşkanlığına adaylık için yaş sınırı 23'tür. Cumhurbaşkanı adayı olabilmek için kişinin parlamento üyeleri, ekonomik ve sosyal konsey üyeleri, belediye meclisi üyeleri, belediye başkanları gibi seçilmişler arasından 500 kişi tarafından aday gösterilmesi gerekmektedir. Aday gösterme başvurusunun Anayasa Konseyi tarafından incelenerek kabul edilmesi gerekmektedir. Anayasa'nın 7'nci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, görevdeki cumhurbaşkanının süresinin bitmesine en çok 35, en az 20 gün kala seçimler yapılmak zorundadır. Cumhurbaşkanı geçerli oyların mutlak çoğunluğuyla seçilir. Eğer bu çoğunluğu birinci turda ulaşılmazsa en çok oy alan iki aday birinci turdan iki hafta sonra yapılan ikinci turda yarışır. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. 2008 yılında yapılan bir anayasa değişikliğiyle cumhurbaşkanlarının üst üste en fazla iki kez seçilebileceklerine dair bir kural getirilmiştir.

Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri genel olarak Anayasa'nın 8-19. maddeleri arasında sayılmıştır. Bunun dışında Anayasa'nın farklı yerlerinde de cumhurbaşkanına bazı görev ve yetkiler verilmiştir. Cumhurbaşkanı Anayasa'da münhasıran kullanabileceği belirtilenler dışındaki yetkilerini bakanlar kurulu ile paylaşmak durumundadır. Dolayısıyla Fransa cumhurbaşkanının Münhasıran cumhurbaşkanına ait yetkiler ve bakanlar kurulu ile paylaşılan yetkiler iki türlü yetkisi bulunmaktadır. Anayasa'nın 19'uncu maddesinde cumhurbaşkanının tek başına yapabileceği işlemler genel olarak sayılmıştır.

- Arabuluculuk ve Garantörlük Yetkileri

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Cumhurbaşkanı, Anayasa Konseyi üyelerinin üçte birini atar. Cumhurbaşkanı ayrıca, Anayasa'nın 64'üncü maddesine göre, yargı bağımsızlığının da teminatıdır. Cumhurbaşkanı, bu görevini Yüksek Yargı Konseyi aracılığıyla ifa eder. Bu bağlamda, cumhurbaşkanı, Yüksek Yargı Konseyinin başkanlığı görevini yürütür. Cumhurbaşkanı yargı bağımsızlığının güvencesi olan Yüksek Yargı Konseyinin dokuz üyesinin tümünü atar. Adalet bakanı bu konseyin doğal başkanı olan cumhurbaşkanına yardımcısı sıfatı ile vekâlet edebilir. Anayasa'da sayılan ve olağanüstü hali gerektiren durumlarda Cumhurbaşkanı, yürütme ve yasama kuvvetleri ile bu kuvvetlerle ilgili kamu kurumlarının yerine geçip zorunlu gördüğü her türlü önlemi alır. Cumhurbaşkanı alacağı önlemleri Anayasa Konseyine danışır.

- Referandum gitme yetkisi

Cumhurbaşkanı; Anayasa'nın 11'inci maddesi uyarınca her iki meclis başkanının ve Başbakan'ın önerisini alarak kamu mercilerinin teşkilatlandırılması, kamunun sosyal, ekonomik ve siyasal reformu ile kamu hizmetlerine ilişkin yasa tasarılarını ve kurumların işleyişi üzerinde etki yapabilecek bir antlaşmanın onaylanması ile ilgili yasa tasarılarını doğrudan referanduma götürme yetkisine sahiptir.

- Kanunları Yayımlama/Geri Gönderme Yetkisi

Kanunlar cumhurbaşkanının imzası ile yayınlanır. Cumhurbaşkanı kendisine ilan için gönderilen metinleri on beş gün içinde bir kez daha görüşülmek üzere parlamentoya geri gönderebilir.

- Parlamentoyu Fesih Yetkisi

Fransa Anayasası'nın 12'nci maddesine göre cumhurbaşkanının tek başına kullandığı en önemli yetkilerden biri de başbakana ve Meclis başkanlarına danışarak -onların görüşlerine uymak zorunda değildir- Millet Meclisini feshetme yetkisidir. Bu yetkinin kullanımı herhangi bir sebebe bağlanmamıştır.

- Hükümete İlişkin Yetkileri

Cumhurbaşkanının en önemli yetkilerinden birisi, Anayasa'nın 8'inci maddesine göre, başbakanı atamaktır. Bununla birlikte anayasa kimin başbakan olarak atanabileceği konusunda herhangi bir şart ya da nitelik öngörmemektedir. Cumhurbaşkanı, gerekirse parlamentodaki kompozisyona bağlı kalmadan istediği ismi başbakan olarak atayabilir. Cumhurbaşkanı başbakanı görevden alamaz, ancak istifasını isteyebilir.

Anayasa'nın 8'inci maddesine göre cumhurbaşkanı, başbakanın önerisi üzerine bakanları atar veya görevine son verir. Anayasa'nın 9'uncu maddesine göre, bakanlar kuruluna cumhurbaşkanı başkanlık eder. Ancak cumhurbaşkanının bakanlar kuruluna başkanlık etmesi, parlamenter sistemlerde olduğu gibi, sembolik bir yetki değildir. Cumhurbaşkanının katılmadığı bir bakanlar kurulu toplantısının anayasal bir yetkisi bulunmamaktadır.

- Diğer Kuvvet/Kurumlara İlişkin Yetkileri

Anayasa'nın 56'ncı maddesine göre, Cumhurbaşkanı Anayasa Konseyinin dokuz üyesinden üçünü atar, üyelerinden birini başkan olarak seçer.

Anayasa'nın 18'inci maddesine göre, cumhurbaşkanı parlamentoya mesaj gönderebilir, bu mesaj her iki meclisin genel kurulunda okunur. Bu mesaj üzerinde meclislerde tartışma yapılamaz.

Anayasa'nın 61'inci maddesine göre cumhurbaşkanı, parlamento (Millet Meclisi ve Senato) tarafından çıkartılan ve onay için kendine gönderilen bir yasayı, onaylamadan doğrudan Anayasa Konseyine denetim amacıyla götürebilir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Cumhurbaşkanı, ikinci dereceden adli yargıçlar, subaylar, kaymakamlar, yükseköğretim profesörleri vb. atamaları bakanlar kuruluna danışmadan tek başına yapabilmektedir. Cumhurbaşkanı diğer atamalara ilişkin yetkisini bir kararname ile başbakana devredebilmektedir.

Fransa'da cumhurbaşkanının (ABD'de olduğu gibi) siyasi sorumluluğu bulunmamaktadır. Sadece karşı imza kuralıyla yaptığı işlemlerden dolayı, karşı imza sahibinin yani başbakan ya da ilgili bakanın siyasi sorumluluğu bulunmaktadır. Cumhurbaşkanının sorumsuzluğu kuralının iki istisnası bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Anayasa'nın 53'üncü maddesine göre, Uluslararası Ceza Mahkemesinin görev alanına giren cezai konulardır. Diğeri de Anayasa'nın 68'inci maddesine göre, cumhurbaşkanının, makamla bağdaşmayacak şekilde görevlerini açıkça ihlal etmesi durumudur.

Anayasa'nın 8'inci maddesine göre hükümet, cumhurbaşkanı tarafından atanan bir başbakan ile onun seçtiği ve cumhurbaşkanınca onaylanan bakanlar kurulu üyelerinden oluşmaktadır. Cumhurbaşkanının kimi başbakan olarak atayabileceğine ilişkin anayasada bağlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır. Fransız hükümet geleneğinde bakanların fazla siyasi olmamalarına özen gösterilir. Bu şekilde kurulan hükümetin parlamentodan güvenoyu almasına gerek yoktur. Bir rasyonelleştirilmiş parlamentarizm yeniliği olan bu uygulamaya zımnı güven denir. Bununla birlikte başbakan, Anayasa'nın 49'uncu maddesine göre, Millet Meclisinden hükümet programı ya da genel politika belirleyen bir beyanname için güven isteminde bulunabilir.

Bakanlar Kurulu her hafta Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda cumhurbaşkanının başkanlığında toplanır. Fransa'da bakanlar kurulunun gerçek başı, başbakan değil, cumhurbaşkanıdır. Cumhurbaşkanı yazılı olarak vekâlet vermedikçe başbakan, bakanlar kurulu toplantısına başkanlık edemez. Cumhurbaşkanının katılmadığı toplantılar anayasal açıdan geçerli değildir.

Cumhurbaşkanının katılmadığı ve klasik hükümet yetkilerinin kullanılmadığı bakanlar kurulu toplantılarına "kabine konseyi" (Conseil de Cabinet) denilir.

Başbakanın ayrıcalıkları daha çok cumhurbaşkanı ile ilişkileri çerçevesinde gündeme gelmektedir. Mesela Cumhurbaşkanı Millet Meclisini fesih yetkisini kullanmadan önce başbakanın da görüşünü alır. Aynı şekilde başbakanın, Parlamento ve Anayasa Konseyi ile Hükümet arasındaki ilişkilerde ayrıcalıklı yetkileri vardır.

Hükümetin yapısını, bakanların sayısını vs. konuları belirleyen bir Anayasa ya da yasa hükmü bulunmamaktadır. Bakanlar kuruluna atanan milletvekilinin meclis üyeliği sona erer.

Ulusal Meclis, hükümet aleyhinde güvensizlik oyu verdiğinde, yeni bir cumhurbaşkanı seçildiğinde, Ulusal Meclis yenilendiğinde Başbakan istifa etmek zorundadır.

Hükümet, ulusal siyaseti belirleyen ve yürüten kuvvettir. Bu görevinde idare ve silahlı kuvvetler hükümetin emrindedir. Bakanlar kurulu, ulusal politikayı "Hükümet Programı" ile belirler. Hükümet programları parlamento tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya konur. Bakanlar kurulu yasa tasarılarını görüşerek olgunlaştırır, kararnameleri kabul eder, Millet Meclisinden güvenoyu istemesi için başbakana yetki verir, sıkıyönetim ilan eder, ulusal politikayı belirler ve yürütür; Anayasa'nın hükümete verdiği diğer yetkileri kullanır. Dolayısıyla hükümet kademesinde en yetkili kurul bakanlar kuruludur. Cumhurbaşkanının katılmayıp başbakanın başkanlık ettiği Kabine Konseyi ise bakanlar kurulu toplantısında alınacak kararların hazırlık çalışmalarını yapar ve formel yetkileri bulunmamaktadır. Anayasa'ya göre hükümet, düzenleyici işlemler konusunda önemli yetkilere sahiptir. Bu

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

yetkilerini iki türlü kullanır. Birincisi, lkemizde de bulunan, parlamentonun vereceği bir yetki kanununa dayanarak çıkaracağı kanun hükmünde kararnamelerdir (ordonnance).

3.3.1.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

Yürütmenin başı olan cumhurbaşkanı, doğrudan halk tarafından seçildiği için ne göreve gelirken ne de görevlerini yerine getirirken parlamentonun herhangi bir onayına ya da yönlendirmesine maruz kalmamaktadır. Bu yüzden cumhurbaşkanını parlamentoyla güçlü bir ilişkiye mecbur edecek bir mekanizma da bulunmamaktadır.

Parlamentonun, cumhurbaşkanına karşı elindeki tek enstrüman, cumhurbaşkanının, makamla bağdaşmayacak şekilde görevlerini açıkça ihlal etmesi halinde Yüksek Mahkeme sıfatıyla hareket ederek onu görevden alabilme yetkisidir. 2007 yılında yapılan anayasal değişikliklerle kabul edilen bu düzenlemeyle, eskiden sadece vatana ihanetten dolayı görevden alınabilen cumhurbaşkanının sorumluluk alanı teoride genişletilmiştir. Ancak bu kararın alınabilmesi için parlamentonun her iki kanadının ortak oturumunda üçte iki çoğunlukla irade belirtmesi gerekmektedir.

Cumhurbaşkanının elinde parlamentoya karşı en önemli enstrüman, fesih yetkisidir. Anayasa'nın 12'nci maddesine göre, cumhurbaşkanı hiçbir sebep göstermeksizin Millet Meclisini feshedebilir. Bu çok önemli yetki sayesinde, birçok siyasi uyuşmazlıkta parlamento, cumhurbaşkanı ile uyumlu bir çalışma yöntemi izlemek zorunda kalabilmektedir.

Cumhurbaşkanı bu yetkisini, olağanüstü hal ilan ettiğinde ya da parlamentoyu feshettikten sonra yeni seçilen parlamento için ilk bir yılda kullanamaz. Dolayısıyla Millet Meclisini feshetmek cumhurbaşkanı açısından da çok önemli siyasi sonuçlar doğurabilmektedir. Kendisiyle çatışan bir parlamentoyu feshettikten sonra yeni seçilen parlamentonun da aynı çizgide olması durumunda cumhurbaşkanının önünde sadece iki seçenek kalmaktadır: istifa etmek veya yeni parlamentoya uyum sağlamak.

Cumhurbaşkanının parlamentoya karşı elinde bulunan en önemli enstrümanlardan birisi de parlamento tarafından kabul edilen kanunları referanduma götürebilme yetkisidir.

Cumhurbaşkanının parlamentoya karşı elindeki bir diğer önemli araç da kanunları geri gönderme yetkisidir. Fransa Cumhurbaşkanı, uygulamada bu yetkisini neredeyse hiç kullanmamaktadır. Cumhurbaşkanının parlamentoya karşı elindeki önemli diğer araçlar da Anayasa Konseyine başvurma, kanunları yayımlama, Meclisi olağanüstü toplantıya çağırma, parlamentonun her iki kanadına mesaj gönderebilme yetkileri olarak sayılabilir.

Bakanlar kurulunun gündemini saptaması ve başkanlığını yapmasının dışında günlük politikada cumhurbaşkanı, hükümetin çalışmasını kilitleyebilecek veto gücünde yetkilere sahiptir. Bu yetkiler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Yetki yasına dayanılarak hükümet tarafından hazırlanan KHK'ler ve diğer düzenleyici işlemler ancak cumhurbaşkanı imzaladıktan sonra geçerlik kazanabilmektedir. Dolayısıyla cumhurbaşkanının KHK'leri imzalamayı reddetmesi birçok konuda hükümeti zor durumda bırakabilir.

Bakanlar kurulu kararları da KHK'lere benzer bir şekilde cumhurbaşkanının imzasıyla geçerlik kazanmaktadır.

Üst düzey kamu görevlilerinin atanması ve görevden alınması ile ilgili kararnamelerde cumhurbaşkanının imzası zorunludur.

Hükümet girişimiyle başlatılmış her iki meclisin kabul ettiği anayasa değişikliği nerileri sadece cumhurbaşkanı tarafından referanduma sunulabilir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Parlamentonun olağanüstü toplantıya çağırılması daveti ancak Cumhurbaşkanı tarafından yapılabilir. Başbakanın ya da parlamento çoğunluğunun bu yöndeki talebini Cumhurbaşkanı reddedebilir.

3.3.2. RUSYA FEDERASYONU YARI-BAŞKANLIK SİSTEMİ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından 1991'de bağımsız bir devlet olan Rusya Federasyonu, 1993'te kabul edilen Anayasası'nda "demokratik, federal, hukuk devletine dayalı bir cumhuriyet" olarak tarif edilmektedir. Anayasa, hükümet sistemi olarak halk tarafından seğıilen devlet başkanı ve parlamentonun güvenoyuna tabi bir hükümetin birlikte yer aldığı yarı- başkanlık modeli öngörmektedir. Ancak, devlet başkanının güçlü ve merkezi konumu dolayısıyla sistemi "başkanlık" ve hatta "süper başkanlık" olarak nitelendirilebilir.

3.3.2.1. Yasama Kuvveti

Rusya Federasyonunun "temsil ve yasama kuvveti" çift meclisli Federal Meclis'tir. Yasama, Devlet Duması ve Federasyon Konseyinden oluşmaktadır. Devlet Duması (Duma) 450 üyeden oluşmaktadır. Duma'nın görev süresi 5 yıldır. 21 yaşından büyük ve seğıilme yeterliliğine sahip Rusya Federasyonu vatandaşları Duma üyesi seğıilebilmektedir. Milletvekillerinin seğıim değiştirilerek 2016 Duma seğıimlerinde uygulanan, 2007 yılında yapılan değişiklikle kaldırılan tek-isimli çoğunluk sistemi yeniden getirilmiştir. Buna göre, Duma üyelerinin yarısı parti listelerine dayalı nisbi temsil, diğer yarısı tek isimli çoğunluk sistemine göre seğıilecektir. Partiler için seğıim barajı ise %7'den %5'e düşürülmüştür. Seğıimlere, ülke çapında en az 200.000 seğıimenin imzalı desteğine sahip olan veya bir önceki seğıimlerde oyların %3'ünü alan veya federe birimlerin yasama kuvvetlerinden birinde temsil edilen siyasi partiler katılabilecektir. Yeni düzenleme ile parti listelerinde adayların %50'sini aşmayacak şekilde bağımsız adaylara yer verilmesine imkân tanınmıştır. Tek-isimli seğıim bölgelerinde ise bağımsız adayların seğıimlere katılabilmeleri için, seğıim bölgelerindeki seğıimenlerin %3'ünün imzalı desteğini sağlaması veya 100.000'den az seğıimene sahip seğıim bölgelerinde 3.000 imza toplaması gerekmektedir.

Anayasa'ya göre, Duma'nın görev ve yetkileri şunlardır;

- Devlet başkanı tarafından atanan başbakana onay/rıza vermek,
- Hükümete yönelik güvenoyu talebi hakkında karar vermek,
- Duma'nın gündeme getirdiği konular dâhil hükümetin faaliyet sonuçları hakkındaki yıllık raporları görüşmek,

- Merkez Bankası başkanını atamak ve görevden almak,
- Hesap Kurulu başkanını ve denetçilerin yarısını atamak ve görevden almak,
- İnsan Hakları Komiserini atamak ve görevden almak,
- Genel af ilan etmek,
- Devlet başkanına yönelik suçlandırma sürecinde suç isnadında bulunmak.

Duma, üyeleri arasından bir başkan seçer. Başkan, Duma'nın birleşimlerini yönetir ve iç işleyişten sorumludur.

Anayasaya göre, her bir federe birim Federasyon Konseyinde iki üye ile temsil edilmektedir. Bu üyelerden birisi federe birimin yasama organından olmak zorundadır.

Dolayısıyla Federasyon Konseyinde 85 federe birimden 170 üye bulunmaktadır. Federasyon Konseyinin üyeleri doğrudan seğıimlerle halk tarafından belirlenmemektedir. Kanuna göre, federe birimin yasama kuvveti bir üyeyi; başkanı veya üyelerin üçte biri tarafından gösterilen adaylar arasından gizli oyla seğımektedir. Diğer üye ise, federe birimin

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

yürütme kuvveti başkanı tarafından atanmaktadır. Ancak bu karar federe birimin yasama kuvvetinin onayına sunulmaktadır. Yasama kuvveti bu kararı üçte iki oy çokluğu ile onaylarsa kişi Federasyon Konseyi üyesi sıfatını kazanmaktadır. Her iki üyenin de görev süresi, kendisini seçen kuvvetin görev süresinin bitmesi veya kendisini seçen kuvvetin kendisini geri çağırması ile sona ermektedir.

Anayasa'nın 102'nci maddesinde Federasyon Konseyinin yetkili olduğu konular belirtilmiştir:

- Federe birimler arasındaki sınır değişikliklerini onaylamak,
 - Devlet başkanının sıkıyönetim ilanına dair kararını onaylamak,
 - Devlet başkanının olağanüstü hâl ilanına dair kararını onaylamak,
 - Silahlı kuvvetlerin yurtdışında kullanılması konusunda karar vermek,
 - Devlet başkanı seçimlerini ilan etmek,
 - Devlet başkanını suçlandırmak (impeachment),
 - Anayasa Mahkemesi, Yüksek Mahkeme üyelerini atamak,
 - Başsavcıyı ve yardımcılarını atamak ve görevden almak,
 - Hesap Kurulu başkanvekilini ve üyelerinin yarısını atamak ve görevden almak.
- Federasyon Konseyi, üyeleri arasından başkan ve başkanvekillerini seçer.

3.3.2.2. Yürütme Organı

Rusya Anayasasında yürütme kuvveti olarak hükümet yer almaktadır. Anayasa devlet başkanını yürütme organı içerisinde değerlendirmemektedir. Hükümet, başbakan, başbakan yardımcısı ve federal bakanlardan oluşmaktadır. Ancak devlet başkanının görev ve yetkileri bakımından özel bir durumu söz konusudur. Devlet başkanı, erkler üstü bir konumdadır. Devlet başkanı; devletin başı sıfatıyla Anayasa ile temel hak ve özgürlüklerin garantörüdür. Rusya'nın egemenliğini, bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumak ve devlet organlarının uyumlu çalışmasını sağlamakla görevlidir. Devletin iç ve dış siyasetinin genel yönünü belirleme yetkisine sahip olan devlet başkanı, içerde ve dışarıda Rusya Devletini temsil etmektedir.

Devlet başkanı, halk tarafından altı yıllığına seçilmektedir.20 Anayasaya göre, 35 yaşından küçük olmayanlar ile Rusya'da en az 10 yıl sürekli ikamet edenler devlet başkanı seçilebilmektedir. Bir kimse üst üste en fazla iki defa devlet başkanı seçilebilmektedir. Başkanlık Seçimleri Hakkındaki Kanun'a göre, başkanlık seçimlerinde, seçimin ilan edildiği gün itibariyle kanuna uygun olarak tescil edilen siyasi partiler aday gösterilebilmektedir. Ayrıca belirli sayıda seçmen tarafından desteklenen kişiler de seçimlerde bağımsız aday olarak yarışabilmektedir. Söz konusu Kanun'a göre, parlamentonun alt kanadı Devlet Duma'sında (Duma) sandalyesi bulunan siyasi partiler, başkanlık seçimlerinde, asgari imza koşulu aranmadan, doğrudan aday gösterebilmektedir. Diğer tescilli siyasi partiler, her bir federe birimden 50.000'den fazla olmamak üzere toplam 2 milyon imza toplamak suretiyle aday gösterebilmektedir. Ayrıca, hiçbir siyasi partiye mensup olmayan bağımsızların gerekli şartları taşımaları halinde aday olabilmeleri için 2 milyon imza toplamaları gerekmektedir.

Kanuna göre, geçerli oyların %50'sinden fazla oy alan aday devlet başkanı seçilmiş olmaktadır. İlk turda hiçbir aday bu çoğunluğu sağlayamazsa, ilk turda en fazla oy alan iki aday arasında ikinci tur oylama yapılmakta ve en çok oy alan aday devlet başkanı seçilmektedir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

1993 Anayasası, devlet başkanına yasama, yürütme, yargı, bireyin hukuksal statüsü, ulusal güvenlik, savunma ve dış politika konuları ile ilgili oldukça kapsamlı yetkiler vermektedir.

Devlet başkanının görevini sürdüremediği durumlarda başbakan, geçici olarak devlet başkanlığı görevini yerine getirmektedir. Devlet başkanlığı görevini yerine getiren başbakanın Duma'yı feshetme ve referandum ilan etme yetkisi bulunmamaktadır.

Devlet başkanı, ülkenin dış politikasını yönetir; pazarlıkları yürütür ve uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri imzalar, diplomatik temsilcileri atar ve görevden alır. Başkan, vatandaşlıkla ilgili meseleleri çözüme kavuşturmak, siyasi iltica tanımak ve özel af çıkarmakla yetkilidir. Rusya'nın egemenliğini ve bağımsızlığını korumakla görevli devlet başkanı, Rusya silahlı kuvvetlerin yüksek komutanıdır. Başkan, ülkenin saldırıya uğraması veya saldırı tehdidiyle karşı karşıya kalması durumunda ülkenin tamamında veya bir kısmında sıkıyönetim ve kanunda yazılı hallerde olağanüstü hal ilan etme yetkisine sahiptir. Silahlı kuvvetlerin yüksek komuta kademesini atamak ve görevden almak, ülkenin askeri doktrinini onaylamak Güvenlik Konseyini oluşturmak ve başkanlık etmek devlet başkanının ulusal güvenlik ve savunma ile ilgili yetkileridir. Devlet başkanı, devlet organlarının uyumlu çalışmasını sağlamakla görevlidir. Bu anlamda, Rusya Federasyonu devlet organları ile federe birim devlet organları arasında veya Rusya Federasyonu devlet organlarının kendi içinde ortaya çıkacak uyuşmazlıkları çözmek amacıyla uzlaştırıcı yöntemlere başvurabilir. Uyuşmazlık halinde, meseleyi yargıya taşıma hakkına sahiptir Devlet başkanı, federe birimlerin yürütme organlarının, Anayasaya, federal kanunlara, Rusya Federasyonunun uluslararası yükümlülüklerine aykırı olan veya temel kişi hak ve özgürlüklerini ihlal eden işlemlerinin yürürlüğünü, bu konuda yetkili mahkeme karar verinceye kadar, durdurma yetkisine sahiptir.

Devlet başkanı önemli atama yetkilerini haizdir. Bu yetkilerden en önemlisi, Duma'nın rızası ile başbakanı atamaktır. Başbakan yardımcısı ve bakanlar da başbakan tarafından aday gösterilmekte ve devlet başkanı tarafından atanmaktadır. Bunların atanması veya görevden alınması ile ilgili Parlamentonun herhangi bir yetkisi yoktur. Devlet başkanı, hükümetin istifası hakkında karar verme ve hükümet toplantılarına başkanlık etme yetkisine sahiptir.

Başkan, Anayasa Mahkemesi, Yüksek Mahkeme, Yüksek Tahkim Mahkemesi üyelikleri ile Başsavcılık için adayları belirler ve Federasyon Konseyine sunar. Federal mahkemelerde görev yapan hâkimleri atar. Devlet başkanı, Merkez Bankası başkanlığına aday göstermek ve başkanın görevden alınmasını Duma'nın gündemine getirmekle yetkilidir. 1993 Anayasası devlet başkanına yasama ile ilgili önemli yetkiler tanımıştır. Bunlar, kanun önerisinde bulunabilme ve veto yetkisidir. Devlet başkanı, kanunları imzalar ve yayımlar. Devlet başkanı kanunları 14 gün içinde veto edebilir. Bu durumda veto edilen kanun, Federasyon Konseyi ve Duma üye tamsayısının 2/3 çoğunluğu ile tekrar kabul edilirse, Devlet Başkanı kanunu imzalamak ve yayımlamak zorundadır. Rusya Federasyonu Anayasası, devlet başkanına anayasada yazılı iki durumda Duma'yı feshetme yetkisi tanımaktadır. Başbakan, devlet başkanı tarafından Duma'nın onayı ile atanmaktadır. Devlet başkanının atadığı başbakan adayının Duma tarafından üç defa reddedilmesi durumunda, devlet başkanı, Duma'yı fesheder ve yeni seçimler yapılır. Devlet başkanının Duma'yı feshetme yetkisine sahip olduğu diğer durum; Duma'nın görevdeki hükümete üç ay içinde, devlet başkanının hükümetin göreve devam etmesi yönündeki kararına rağmen, ikinci kez güvensizlik oyu vermesidir. Anayasa gereğince, Duma, hükümete güvensizlik oyu verebilir. Güvensizlik oyu için üye tamsayısının çoğunluğunun oyu gerekmektedir. Güvensizlik kararından sonra devlet

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

başkanı dilerse hükümetin istifasını ilan eder, dilerse Duma'nın kararını reddeder. Üç ay içerisinde Duma bir kez daha güvensizlik oyu verirse, başkan ya hükümetin istifasını açıklar ya da Duma'yı fesheder. Ayrıca başbakan, Duma'dan güvenoyu talep edebilir. Duma'nın güvenoyu vermemesi durumunda, devlet başkanı yedi gün içinde ya hükümetin istifasına ya da Duma'nın feshedilip seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

Devlet başkanının fesih yetkisi sınırsız değildir. Devlet başkanı sadece Anayasada yazılı hallerde Duma'yı feshedebilmektedir. Devlet başkanı Federasyon Konseyini feshedememektedir. Seçimlerden sonra oluşacak Duma, seçimlerden sonra bir yıl geçmeden Anayasa'nın 117'nci maddesindeki gerekçelere dayanarak feshedilememektedir (m.109/3). Devlet başkanına yönelik suçlamalarda (impeachment), Federasyon Konseyi konu hakkında karar verinceye kadar devlet başkanı Duma'yı feshedememektedir. Son olarak devlet başkanı, Rusya Federasyonunun tümünde sıkıyönetim veya olağanüstü hal varken ve görevinin bitmesine altı ay kala Duma'yı feshedememektedir.

Başkanın kullanabileceği önemli yasama yetkilerden birisi, kararname ve emirler çıkarma yetkisidir. Anayasa gereğince Rusya Federasyonu topraklarında bağlayıcı olan kararname ve emirler, Anayasa ve federal kanunlara aykırı olmamalıdır. Ancak devlet başkanının kararname çıkarma yetkisi genel bir yetki değildir. Zira Anayasa'ya göre, federal bütçe, vergi ve harçlar, finans, kur, kredi ve gümrük, para konuları ile vatandaşlığın kazanılması ve kaybedilmesi, temel hak ve hürriyetler, idari yapı, seçim kuralları gibi pek çok konunun sadece federal kanunla düzenlenebileceği belirtilmektedir. Kanunla düzenlenmesi gereken bir alanda kararname değil kanun hükümleri geçerlidir. Son olarak başkan, federal anayasal kanunla belirlenen kurallar çerçevesinde referandum ilan etme yetkisine sahiptir.

Devlet başkanının bahsedilmesi gereken önemli yetkilerinden birisi de federe birimdeki valilerin atanması ile ilgilidir. Putin'in başkanlığı döneminde 2013 yılında kabul edilen yeni bir kanunla federe birim yasama organlarına doğrudan seçimlerden vazgeçme ve devlet başkanının göstereceği üç aday arasından birini vali olarak seçme yetkisi tanınmıştır.

Anayasa'nın 91'inci maddesine göre devlet başkanı dokunulmazlığa sahiptir. Bu dokunulmazlığın kapsamı ise kanunla düzenlenmiştir. Buna göre, süreç, Duma üye tamsayısının üçte birinin vereceği önerge üzerine başlamaktadır. Devlet başkanının vatana ihanet (hightreason) ve başka bir ağır suçu (gravecrime) işlediği yönündeki isnadın yapılması için, Duma üye tamsayısının üçte ikisinin kararı gerekmektedir. Ardından Yüksek Mahkemenin, Duma tarafından isnat edilen suçların varlığına ve Anayasa Mahkemesinin de suç isnadına ilişkin kuralların gözetildiğine dair karar vermesi gerekir. Son olarak, Federasyon Konseyi üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile devlet başkanı suçlandırılır ve görevden alınır.

Başbakan, Duma'nın rızası ile devlet başkanı tarafından atanmaktadır (Any. m.111/1). Bakanlar ise, başbakanın önerisi üzerine devlet başkanı tarafından atanmaktadır (m.112/2). Hükümet üyelerinin Federal Meclis veya federe birim meclislerinde üye olmaları yasaktır. Başbakan, atandıktan sonraki bir hafta içerisinde yürütme erkinin federal organlarının örgütlenmesine ilişkin tekliflerini devlet başkanına sunar. Başbakan, başbakan yardımcılığı ve federal bakanlıklar için adayları devlet başkanına önerir.

Anayasa'nın 114'üncü maddesinde Rusya Federasyonu hükümetinin görev ve yetkileri řu şekilde sıralanmıştır:

Federal bütçeyi hazırlamak, Duma'ya sunmak ve uygulanmasını sağlamak; Federal bütçenin uygulanmasına ilişkin bir raporu Duma'ya sunmak; Duma tarafından gündeme getirilen konular da dâhil, çalışmalarını hakkında Duma'ya yıllık rapor sunmak,

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

- Rusya’da tek maliye, kredi ve para politikasının uygulanmasını sağlamak,
- Rusya’da kültür, bilim, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve ekoloji alanında tek bir devlet politikasının uygulanmasını sağlamak,
- Federal malları idare etmek,
- Ülkenin savunması ve güvenliğini sağlamak ve ülkenin dış politikasını yürütmek için önlemler almak,
- Hukukun stnlğ, insan hak ve özgürlükleri, kamu düzeni ve mülkiyetin korunması ve suçun önlenmesini sağlamak amacıyla önlemler almak,
- Anayasa, federal kanunlar ve başkanlık kararnameleri ile verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Hükümetin görev süresi, devlet başkanının göreviyle ilişkilendirilmiştir. Anayasa gereği, görevdeki hükümet, yeni Başkan seçilmeden önce istifa etmek zorundadır.

Duma hükümete güvensizlik oyu verebilir. Böyle bir durumda devlet başkanı, hükümetin istifasına karar verebileceği gibi, Duma’nın kararını reddedebilir. Ancak Duma üç ay içerisinde ikinci kez güvensizlik oyu verirse, devlet başkanı ya hükümetin istifasına ya da Duma’nın feshine karar verir. Başbakan Duma’dan güvenoyu talep edebilir. Eğer Duma böyle bir talep üzerine hükümete güvensizlik oyu verirse, devlet başkanı ya hükümetin istifasına karar verir ya da Duma’yı feshederek yeni seçimlerinin yapılmasına karar verir.

3.3.2.3. Kuvvetlerin Etkileşim Araçları

Rusya Anayasası, devlet başkanını, parlamento karşısında konumunu güçlendiren önemli yetkilerle donatmıştır. Yasama alanında kararname çıkarma, kanun önerisinde bulunma ve veto yetkisi; hükümet kurma sürecinde ise parlamento’yı feshetme yetkisi bu yetkilerin başında gelmektedir. Buna karşın parlamento’nun, devlet başkanı karşısında sahip olduğu tek yetki; Anayasada zor ve karmaşık bir prosedür olarak düzenlenen suçlandırma yoluyla başkanın görevden alınmasıdır. Anayasa, devlet başkanına veya hükümete parlamento’nun yasama gündemini doğrudan denetleme yetkisi vermemektedir. Dolayısıyla devlet başkanları, yasama önceliklerini hayata geçirebilmek için parlamento çoğunluğunun desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Rusya’da devlet başkanı ve hükümet arasındaki ilişki tarif edilirken “güçlü başkan-zayıf hükümet” nitelemesi yaygın bir şekilde dile getirilmektedir. Bir tarafta başbakan ve bakanların atanmasında ve görevden alınmasında nihai söz sahibi devlet başkanı, diğer tarafta ise kendi iradesiyle istifa dahi edemeyen bir başbakan ve hükümet bulunmaktadır.

Devlet başkanı başkanlıktan öte bir işleve sahiptir. Dış ilişkiler, iç politika, güvenlik ve idari meselelerde devlet başkanı esas aktör konumundayken hükümet, ekonomik ve sosyal konularla ilgilenmektedir. Bakanlar ise, ulusal politikaları belirleme kapasitesine sahip değildirler. Bakanlardan beklenen hükümet politikalarını hayata geçirmek ve görev alanıyla ilgili faaliyetleri diğer bakanlıklarla koordineli bir şekilde yürütmektir.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.4. FARKLI ÜLKE ÖRNEKLERİ

3.4.1. SUUDİ ARABİSTAN HÜKÜMET SİSTEMİ

23 Eylül 1932 yılında Kral Abdülaziz tarafından kurulan Suudi Arabistan'ın idare şekli monarşidir. El Suud hanedanı tarafından yönetilmektedir. Kral'ın aynı zamanda Hükümet Başkanı olduğu bu sistemde, hükümet fonksiyonları Bakanlar Kurulu marifetiyle yürütölmektedir. Yasama çalışmalarında ise Şura Meclisi de rol üstlenmektedir. Şura Meclisi'nde görüşölen yasa tasarıları, Bakanlar Kurulu'nca kabul edildiği ve Kral tarafından onaylandığı takdirde yürürlüğe girmektedir.

Suudi Arabistan'da siyasi parti mevcut değildir. Genel seçimler yapılmamakta, Şura Meclisi üyeleri Kral tarafından atanmaktadır. Belediye meclisleri için seçimler yapılmakta, Belediye başkanları ise Kral tarafından atanmaktadır. Ülke, toplam 13 idarî bölgeye ayrılmıştır.

Suudi Kralları Kral Fahd'dan itibaren "İki Kutsal Caminin Hizmetkârı" unvanını da taşımaktadırlar. İslam dünyasının en kutsal iki mescidi olarak kabul edilen Mekke'deki Mescid-i Haram ve Medine'de bulunan Mescid-i Nebevi'nin Suudi Arabistan topraklarında yer alması, Suudi rejiminin gerek ülke içinde gerek İslam dünyasındaki konumu ve prestiji üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kral aynı zamanda Başkomutandır.

Saltanatın teokratik oluşu ve Abdülaziz el-Suud'un torunları ile devam edeceği anayasada hükme bağlanmıştır. Her kral kendisinden sonra geleni hayatta iken, Kuran ve sünnete göre seçmekte olup karmaşanın önüne geçmektedir. Kral üç kuvvetin de başı olup aynı zamanda başbakan ve cumhurbaşkanıdır. Ayrıca tüm makamların atanması kralın isteği ile gerçekleşmektedir.

Yasa çıkarma ve düzenleme bakanlar kurulu ve kral tarafından yapılmaktadır. Yasalar bakanlar kurulunun incelemeleri sonucunda krala sunulur ve kralın isteği doğrultusunda onaylanıp resmî gazetede yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer. 1992 yılında 60 kişiden oluşan bir danışman meclisi kurulmuştur. Bu meclisin amacı krala danışmanlık görevi yapmaktır. Ancak bu danışmanlık yasa önerisinde bulunma şeklinde değildir. Meclis iç ve dış politikalarına karışma hakkına sahip olmadığı gibi onay veya ret hakları da yoktur. Ayrıca azınlıkların temsil edilmemesi bir diğer dikkat çekici noktadır. Bu meclisin feshedilmesi herhangi bir sebebi olmadan kral tarafından mümkündür.

Yürütme organı kral ve bakanlar kurulu tarafından yönetilmektedir. 40 kişiden oluşan bakanlar kurulu kralın emri ile prensler arasından seçilir. Görev süreleri 4 yıl olup tekrarlanması koşulsuzdur. Kralın isteğine bağlı olarak kurulun feshi ve yeniden oluşumu gerçekleşebilmektedir. Bakanlar kurulunun danışman meclisinden farklı olarak kralın emri ile uygulama yetkisine de sahip olmalarıdır ancak başbakanın kral olduğunu unutmamak gerekir.

3.4.2. MALEZYA HÜKÜMET SİSTEMİ

Malezya, 31 Ağustos 1957'de yürürlüğe koyulan anayasaya göre 13 eyaletten oluşan, Sultan'ın aynı zamanda dini lider ve başkomutan olduğu, sivil mahkemelerin yanı sıra şeriat mahkemelerinin de hukuk sistemi içinde yer aldığı anayasal monarşiyile yönetilmektedir. Federasyonu oluşturan diğer federal eyaletler de krallıkla yönetilmektedir.

Ülkenin kralı 9 eyaletin oluşturduğu sultanlar konseyi tarafından 5 yıllığına kral olarak seçilmektedir. Diğer dört eyalet kral seçimlerine katılmazlar. Malezya parlamentosu,

Kral –Yang Di-Pertuan Agong The Paramount Ruler-

En Yüce Kural Koyucu sıfatı ile Senato (The Dewan Negara)

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Temsilciler Meclisi (The Dewan Rakyat) olmak üzere üçe ayrılır.

Senato 70 üyelidir. Senato üyeleri iki şekilde seçilmektedir. 26 üye eyalet yasama meclisleri tarafından her eyaletten iki üye olacak şekilde seçilmektedir. 44 üye ise Kuala Lumpur federasyonundan iki, Labuan ve PutraJaya federasyonundan birer üyeyi kapsayacak şekilde başbakanın teklifi doğrultusunda kral tarafından seçilir. Senatör seçilebilmek için Malezya vatandaşı olmak, 30 yaşından küçük olmamak, işten çıkarılmış veya iflas etmiş olmamak, sabıka kaydı olmamak gibi özellikler aranmaktadır. Senatörler herhangi bir dalda uzmanlıklarını ispatlamış insanlardan, ticaret, endüstri, ziraat, kültürel alanlarda çalışanlardan seçilir. Senatörler üç yıllığına seçilirler. İki dönem üst üste seçilme hakları vardır.

Senato başkanı senato üyelerinin arasından seçilir. Ancak Senato başkanı yargı görevi olan üyelerden seçilmez. Senato başkanının görevleri ise,

- Senatoya başkanlık etmek ve yönetmek,
- Senatoda alınan kararların uygulanmasını takip etmek,
- Oturumlarda konuların görüşülme sırasını saptamak,

Oturumlarda, karar öncesi konu hakkında kendi düşüncesini belirtmektir.

Temsilciler meclisini 219 üyelidir. Federasyonların nüfuslarına göre seçecekleri üye sayısı belirlenir. Seçimler beş senede bir yapılır. En çok oyu alan partiler ülkeyi yönetmek için hükümeti oluştururlar. Devlet, Başbakan tarafından yönetilir. Federal yasama gücü hem başbakanda hem de iki meclisli parlamentodadır. Malezya'nın etkili siyasi partisi Birleşik Malezya Ulusal Teşkilatı (UMNO) 1957'den beri diğer partilerle ülkeyi yönetmektedir. 1973'de 14 siyasi partiden oluşan Barisan National koalisyonu oluşturulmuştur. Barisan National koalisyonunun 3 belirgin üyesi vardır. Bunlar; Birleşik Malezya Ulusal Teşkilatı (UMNO), Malezyalı Çinliler Birliği (MCA), Malezyalı Hintliler Kongresidir. (MIC). Başbakan her zaman Birleşik Malezya Ulusal Teşkilatından seçilmiştir. Yürütme gücü yasama ve yargıya göre daha güçlüdür. Kral parlamentoyu istediği zaman veya başbakanın teklifi üzerine feshedebilir. Genel seçimler parlamentonun feshinden sonra üç ay içerisinde yapılır. Yasama gücü federal ve eyalet yasama meclisleri arasında bölünmüştür. Malezya hukukunda iki kaynak vardır. Ulusal anayasa ülkenin en yüce kanunudur. Parlamentonun üçte iki çoğunluğu ile değiştirilir. İkinci kaynak ise İslami kurallardır ve sadece Müslümanlara uygulanır. Federal hükümetin İslami kurallara çok az müdahalesi vardır. İslami kuralları uygulamak eyalet yönetimlerine düşer.

Yürütme, Başbakanın başkanlığındaki Kabinenin elindedir. Başbakan, parlamentoda çoğunluğa sahip partiye göre, Kral tarafından atanır. Kabine parlamentonun her iki meclisi tarafından seçilir ve Krala karşı sorumludur. Federal hükümetin yürütme fonksiyonu Başbakan başkanlığında Bakanlar Kurulu tarafından yerine getirilir. Hükümetin başı olarak Başbakan ülkenin genel yönetimi ile ilgili olarak Kral ile sürekli irtibat halindedir. Başbakanın önemli bir fonksiyonu kabineyi yönetmektir. Bu yetkisi ile eşitler(Bakanlar) arasında birincidir. Başbakan ülkenin genel politikasına ve yönetimine hâkim kişi olarak tarafsız bir durumu vardır. Başbakan anayasal ve yasal olarak görevleri vardır. Bunlar; Kral'a hâkimlerin görevlendirilmesinde, hizmet ve seçim komisyonlarına atanacakların belirlenmesinde, sivil hizmetin belli yöneticilerinin belirlenmesinde tavsiyede bulunur. Ayrıca şövalye ve diğer ödüllerin dağıtılmasında tekliflerde bulunur. Başbakanın direk olarak kontrolünde sekreterlik ve bakanlık vardır. Başbakana bağlı bakanlık Federal Hükümetin politikalarını ve uygulamalarını koordine eder.

Her bakanlıkta bir bakan ve bir de bakan yardımcısı görev yapar. Bakanlıkların günlük işlerini sekreterler yürütür.(Müşavir). Bakanlıklar görevlerine göre iki gruba ayrılır. Bir grup

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

bakanlık sadece Federal görevleri yerine getirirken diğer kısmı hem Federal hem de yerel hükümetlere ait işleri yapar. Bakanlıklar bakanlar tarafından hükümetin amaçları ve izlediği politikalara uygun olarak bakanlar tarafından koordine edilir ve yönetilir. Çeşitli bakanlıklar arasındaki koordinasyon hükümet baş sekreteri tarafından idare edilir.

Kabine Başbakanın başkanlığında bir başbakan yardımcısı (aynı zamanda savunma bakanı), beş devlet bakanı ve 25 icracı bakandan oluşur.

Bir bakan Başbakanın tavsiyesi ile Kral tarafından görevden alınabilir. Başbakan temsilciler meclisinin güvenini kaybetmişse istifasını sunar, kendisiyle birlikte kabinede istifa eder. Yeni kabine oluşuncaya kadar eski kabine göreve devam eder.

Federal hükümetin İşlami kurallara çok az müdahalesi vardır. İşlami kuralları uygulamak eyalet yönetimlerine düşer.

Eyalet yönetimi bakanlar tarafından yönetilir. Bakanlar eyaletlerin kralları veya valilerin teklifi üzerine eyalet meclisleri tarafından seçilir. Malezya federalizmi çok merkezi bir federalizmdir. Federal hükümete sadece önemli yasama ve yürütme gücünün dışında gelirinde önemli bir kısmını verir. Federe devletler gelir vergisi, ithal ve ihraç mallar vergisi, milletlerarası kredilerden mahrumdurlar. Federe devletler sadece ormandan, topraktan, madenlerden, petrolden, endüstriden ve son olarak merkezi yönetimin ödemelerinden faydalanır.

Federal yönetim, dışişleri, savunma, iç güvenlik, adalet, federal vatandaşlık, finans, ticaret, endüstri, iletişim, nakliye gibi konulardan sorumludur.

3.4.3. ÇİN HALK CUMHURİYETİ HÜKÜMET SİSTEMİ

Çin Halk Cumhuriyeti büyük bir nüfusa ve geniş topraklara sahip olmasına rağmen federal bir sistem yerine tekçi merkezi bir devlet modelini benimsemiştir. Tekçi model yapısı içinde belirli bir bölge otonomisi kabul edilerek farklı milletlerin ve unsurların uyum içinde bir arada yaşaması sağlanmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti Anayasasına göre devlet organları Ulusal Halk Meclisi, Ulusal Halk Meclisinin Devamlı Komitesi, Devlet İşleri Konseyi, Komisyonlar, Yargı ve Yerel Halk Meclislerinden oluşmaktadır.

Yasama kuvveti Ulusal Halk Meclisi, Ulusal Halk Meclisinin Devamlı Komitesi tarafından yürütülmektedir.

Ulusal Halk Meclisi; eyaletler, bağımsız bölgeler ve merkezi otoriteye doğrudan bağlı belediyeler ile askeri kuvvetler tarafında seçilen milletvekillerinden oluşmaktadır. Azınlıkların her biri uygun bir oranda bu mecliste temsil edilmektedir. Bu meclis için yapılan milletvekili seçimleri Devamlı Komitenin denetim ve gözetiminde yürütülmekte ve seçilecek milletvekillerinin sayısı ile seçim biçimleri yasayla belirlenmektedir. Milletvekilleri beş yıl için seçilmekte ve görev bitiminden iki ay önce Devamlı Komite tarafından yeni meclisin seçimleri tamamlanmaktadır. Olağanüstü durumlarda Devamlı Komite üyelerinin 2/3'nin kararı ile seçim ileri bir tarihe ertelenmektedir. Olağanüstü durumun ortadan kalması üzerine bunu takip eden yıl içinde seçimlerin yapılması gerekmektedir.

Ulusal Halk Meclisi Devamlı Komitenin çağrısı üzerine her yıl bir kez toplanır. Ancak Devamlı Komite gerekli gördüğü durumlarda veya Meclisteki milletvekillerinin 1/5'nin önerisi üzerine Ulusal Halk Meclisi toplanır. Ulusal Halk Meclisi'nin görev ve yetkileri şunlardır;

- Anayasanın uygulanmasını gözetmek
- Anayasayı değiştirmek

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

• Ceza kanunu, medeni kanun ve devlet yapısıyla ilgili diğer yasaları yapmak ve değiştirmek

• Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkan ve başkan yardımcısını seçmek

• Başkanın önerisi üzerine Devlet İşleri Konseyi (Hükümet) başkanını ve Başkanın da önerisiyle başkan yardımcılarını, bakanları, komisyonların başkanlarını, Sayıştay başkanını ve Konseyin genel sekreterini seçmek ve gerekirse görevden almak

• Merkezi Askeri Komisyonun başkanını seçmek ve görevden almak

• Yargıtay başkanı ve başsavcüyü seçmek ve görevden almak

• Ulusal ekonomik gelişme ve sosyal refah politikalarını incelemek ve onaylamak

• Devamlı Komitenin uygun olmayan kararlarını değiştirmek ve kaldırmak

• Savaş ve barış durumlarına karar vermek

Anayasanın değiştirilmesi Devamlı Komitenin veya Milletvekillerinin 1/5'i tarafından yapılan öneri üzerine Ulusal Halk Meclisinde milletvekillerinin 2/3 çoğunluğunun kabul etmesiyle gerçekleşmektedir. Diğer yasaların kabulü ise basit çoğunluk yöntemine göre olmaktadır.

Ulusal Halk Meclisinin yıllık toplantıları dışındaki dönemde faaliyetler Devamlı Komite tarafından icra edilmektedir.

Ulusal Halk Meclisi Devamlı Komitesi başkan yardımcıları, genel sekreter ve üyelerden oluşmaktadır. Ulusal Halk Meclisi'nde olduğu gibi azınlıklar da Devamlı Komitede uygun bir oranda temsil edilirler. Devamlı Komitenin üyelerinin seçimi ve görevlerinden alınması Ulusal Halk Meclisi'nin yetkisinde olup görev süresi beş yıldır. Komite başkan ve başkan yardımcıları yalnızca iki dönem üst üste seçilebilirler. Görevleri Ulusal Halk Meclisinin görevleri ile paralellik arz etmektedir. Ulusal Halk Meclisi toplantıda olmadığı dönemlerde onun görevlerini ya da Meclis tarafından alınan kararları uygulamaktadır.

Devamlı Komitenin başkanlık konseyi başkan, başkan yardımcıları ve genel sekreterden oluşmaktadır. Ve Komite'nin cari işlerini yürütmekle yetkilidirler. Devamlı Komite Ulusal Halk Meclisine karşı sorumludur.

Yürütme kuvveti Çin Halk Cumhuriyeti Başkanı, Devlet İşleri Konseyi ve Komisyonlardan oluşmaktadır. 45 yaşını doldurmuş, seçme ve seçilme yeterliliğine sahip her Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşı Ulusal Halk Meclisi tarafından başkan veya başkan yardımcısı seçilebilir. Başkan ve başkan yardımcısının görev süresi beş yıl olup ikinci kez seçilebilmektedir. Başkan yardımcısı başkana çalışmalarında yardımcı olur. Başkanın görev süresinin bitiminden önce başkanlık makamı boşalırsa, başkan yardımcısı başkanın yerine geçer. Bu durumda Ulusal Halk Meclisi tarafından yeni bir başkan yardımcısı seçilir.

Başkanın görevleri;

• Kabul edilen kanunları imzalamak

• Af kararını ilan etmek

• Sıkıyönetim ve savaş halini ilan etmek

• Seferberlik kararı almak

• Ulusal Halk Meclisi ve Devamlı Komitesinin kararları doğrultusunda başbakanı, başbakan yardımcılarını, bakanları, komisyonların başkanlarını, Sayıştay başkanını, devlet işleri konseyi genel sekreterini atamak ve görevlerinden almaktır.

Devlet İşleri Konseyi (Hükümet)

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

Devlet İşleri Konseyi yani merkezi halk hşkşmeti devlet iktidarının en űst yşrştme organıdır. Bařbakan, başbakan yardımcıları, bakanlar, komisyonların başkanları, sayıştay başkanı ile genel sekreterden oluşmaktadır.

Konseyin faaliyetlerinde başbakanın tam sorumluluğu bulunmaktadır. Konseyin gşrev sşresi beş yıldır. Başbakana gşrevin icrasında başbakan yardımcıları ile bakanlar yardım etmektedir. Devlet İşleri Konseyinin gşrevleri;

- Ulusal Halk Meclisine ve Devamlı Komitesine kanun tasarıları önermek,
- Bakanların ve komisyonların gşrevlerini ve yetkilerini belirlemek, űzerlerinde tek bir yşnetim uygulamak ve idari çalışmaları ulusal çıkara dayalı biçimde yşnetmek
- Merkezi ve yerel idari organların yetki ve gşrevlerini belirlemek
- Ulusal ekonomik ve sosyal gelişme planı ile devlet bştesini hazırlamak ve Ulusal Halk Meclisince kabul edildiği şekilde uygulamak
- Yabancı űlkelerle anlařmalar yapmak ve dıř iřleri yřnetmek
- Ulusal savunmayı sevk ve idare etmek

Komisyonlar, bakanlıklara bağlı olarak çalışırlar, uzmanlık isteyen hususlarda gerekli incelemeleri yaparak ilgili bakanlığa rapor hazırlarlar.

Yerel halk meclisleri ve hşkşmetleri merkezi otoriteye doğrudan bağlı belediyelerde, ilçelerde, kantonlarda oluşturulmuştur. Yerel halk meclisleri, anayasanın, yasaların ve idari kararların uygulanmasını sağlamak, kendi idari bşlgelerinde ekonomik, kşltşrel ve kamu hizmetlerinde yerel çıkarı, yasal sınırlar içinde gşzeten planlar yapmakta ve kararlar alabilmektedir. İlçe ve űzerindeki halk meclislerinde ekonomik ve sosyal gelişme planları, idari bşlgelerin bştesini kabul etme ve uygulanmasını denetleme yetkileri bulunmaktadır. Çeřitli dşzeylerdeki halk meclislerinde eyalet, belediye, ile, kanton ve komindeki halk hşkşmetinin řef ve yardımcılarını seçme ve gşrevden alma yetkisi verilmiştir. İlçe ve űzerindeki halk meclisleri, halk mahkemesi başkanını, genel başsavcıyı seçme ve gşrevden alma yetkisine sahiptir. Ancak genel başsavcıyı seçme ve gşrevden alma kararı hemen bir űst dşzey genel savcısına bildirilerek bu dşzeyin halk meclisi devamlı komitesinin onayının alınması gerekmektedir.

Yerel halk meclisleri Ulusal Halk Meclisinde olduğu gibi toplantı dşnemleri dışında faaliyetlerin yşrştşlmesi için kendi devamlı komitesini seçer.

Yerel halk hşkşmetleri merkezi iktidarın yerel yşrştme ve idari organıdır. Başbakanın tam sorumluluğu benzer şekilde eyalet, belediye, kasaba, ile ve komşn şefinin tam sorumluluğu bulunmaktadır. Gşrev sşresi yerel halk meclisinin gşrev sşresi ile aynıdır.

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

3.5. İSLAM ÜLKELERİ ANAYASASI

3.6. İSLAM ÜLKELERİ KONFEDERASYONU ANAYASASI

ASSAM

Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi Derneği
www.assam.org.tr

KAYNAKÇA

ANAYASALAR

- Amerika Birleşik Devletleri Anayasası (1787), <http://constitutionus.com/>
Arjantin Anayasası, (1994), <http://www.biblioteca.jus.gov.ar/argentina-constitution.pdf>
Çin Halk Cumhuriyeti Anayasası, (1982),
http://www.npc.gov.cn/englishnpc/Constitution/node_2825.htm
Fransa Anayasası, (1958),
<http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/english/constitution/constitution-of-4-october-1958.25742.html>
Hindistan Anayasası, (2011),
<http://lawmin.nic.in/olwing/coi/coi-english/coi-indexenglish.htm>
Malezya Anayasası, (2010), <http://confinder.richmond.edu/admin/docs/malaysia.pdf>
Rusya Federasyonu Anayasası, (1993), <http://www.constitution.ru/en/10003000-01.htm>

KİTAP, MAKALE

- ÇAM, Esat, (2000), Çağdaş Devlet Sistemleri, Der Yayınları, İstanbul
EROĞUL, Cem, (2016), Çağdaş Devlet Düzenleri, İmaj Yayıncılık, Ankara
DUVERGER, Maurice, (1962), Partiler ve Siyasi Rejimler, (Çev. Ergun Özbudun), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 19 Sayı: 1
GÖKÇE, Ali Fuat, (2012), Başkanlık Sistemi Uygulamaları, ABD, Venezuela, Meksika, Brezilya, Arjantin, Akademik Bakış Dergisi, Sayı. 30.
GÖZLER, Kemal, (2010), Başkanlık Sistemi, Anayasa Hukukunun Genel Teorisi, Bursa, Ekin Kitabevi
TBMM, (2017) Karşılaştırılmal Hükümet Sistemleri, Yarı- Başkanlık Sistemi, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları,
https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/yari_baskanlik.pdf
TBMM, (2017) Karşılaştırılmal Hükümet Sistemleri, Parlamenter Hükümet Sistemi, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları,
https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/parlamenter_sistem.pdf
TBMM, (2017) Karşılaştırılmal Hükümet Sistemleri, Başkanlık Sistemi, TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı Yayınları,
https://www.tbmm.gov.tr/yayinlar/baskanlik_sistemi.pdf
YAYLA, Atilla, (2014), Karşılaştırılmal Siyasal Sistemler, Liberte Yayınlar, Ankara

Adres: Yakuplu Mah Hürriyet Bulvarı No:17 Kat:1 D:5 Beylikdüzü İstanbul / Türkiye
Tel:+90 555 000 58 00 **Faks:** +90 212 855 19 75
http://www.assam.org.tr e-posta: info@assam.org.tr